

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

**FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

2118506

DIPLOMOVÁ PRÁCA

2010

Andrea Rábeková, Bc.

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE**

**FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH
ZDROJOV**

**ZHODNOTENIE VÝSKYTU ORNITOFAUNY
V CHKO PONITRIE**

Diplomová práca

Študijný program:	Agroekológia
Študijný odbor:	6.1.1 všeobecné poľnohospodárstvo
Školiace pracovisko:	Katedra environmentalistiky a zoológie
Školiteľ:	Ing. Jana Porhajašová, PhD.

Nitra 2010

Andrea Rábeková, Bc.

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE

FAKULTA AGROBIOLÓGIE A POTRAVINOVÝCH ZDROJOV

Katedra environmentalistiky a zoológie

Akademický rok: 2009/2010

ZADÁVACÍ PROTOKOL DIPLOMOVEJ
PRÁCE

Študent: Bc. Andrea Rábeková

Študijný program: agroekológia

V zmysle 3. časti, čl. 21 Študijného poriadku SPU v Nitre z roku 2002 Vám zadávam
tému diplomovej práce: „Zhodnotenie výskytu ornitofauny v Chránenej krajinskej oblasti
Ponitrie“.

Cieľ práce:

Cieľom predloženej diplomovej práce vypracovanej na Katedre environmentalistiky
a zoológie Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre je na základe získaných
zdrojov literatúry zhodnotiť výskyt ornitofauny v Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie
a popísať charakteristiku daného územia. Zoznam druhov vtákov je uvádzaný podľa

jednotlivých administratívnych celkoch spadajúcich do pôsobnosti Správy chránenej krajinej oblasti Ponitrie. Zahŕňa pôvodné druhy vtákov, ktoré sú chránené podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohovorov a smerníc, na ktoré Slovenská republika pristúpila.

Rámcová metodika práce:

- získať všetky dostupné informácie o monitorovanom území Chránenej krajinej oblasti Ponitrie,
- zhromaždiť všetky dostupné literárne zdroje, týkajúce sa danej problematiky a spracovať ich do kapitoly „Prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky“
- spracovať a následne vyhodnotiť získané výsledky formou tabuliek ,
- jednotlivé druhy vtákov, rozdeliť podľa daných administratívnych celkoch a určiť, ktoré sú chránené podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohovorov a smerníc, na ktoré Slovenská republika pristúpila.

Literatúra:

zahraničná literatúra: 3

domáca literatúra: 22

literatúra od 2000 do 2009: 16

Vedúci diplomovej práce: Ing. Jana Porhajašová, PhD.

Dátum zadania diplomovej práce: 1. 10. 2009

Harmonogram postupu práce:

1. etapa:

a/ preštudovanie problematiky v rámci domácej a zahraničnej literatúry

b/ postupné zhromaždenie informácií o monitorovanom území

c/ návrh metodiky

2. etapa:

a/ detailizácia metodiky

b/ dokumentácia a spracovanie získaného materiálu

c/ zhodnotenie získaných údajov

3. etapa:

a/ kompletizácia a vyhodnotenie získaných výsledkov

Dátum odovzdania práce: 20. 4 . 2010

.....

Ing. Jana Porhajašová, PhD.

Vedúci diplomovej práce

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Andrea Rábeková vyhlasujem, že som diplomovú prácu na tému:
„Zhodnotenie výskytu ornitofauny v CHKO Ponitrie“ vypracovala samostatne
s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak hore uvedené údaje nie sú
pravdivé.

V Nitre, 23. marca 2010

Andrea Rábeková

Pod'akovanie

Touto cestou sa chcem pod'akovať Ing. Jane Porhajašovej, PhD. za odborné vedenie a pomoc pri príprave a spracovaní diplomovej práce.

ABSTRAKT

Cieľom predloženej diplomovej práce je zhodnotiť výskyt ornitofauny v Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Zoznam druhov vtákov je uvádzaný podľa jednotlivých administratívnych celkov spadajúcich do pôsobnosti Správy chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Od roku 2000 územná pôsobnosť Správy Chránenej oblasti Ponitrie zaberá okresy Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany, Partizánske, Prievidza, Bánovce nad Bebravou a časť okresu Žarnovica, s celkovou rozlohou 37 665 ha. Zahŕňajú pôvodné druhy vtákov, ktoré sú chránené podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohôd a smerníc, na ktoré Slovenská republika pristúpila.

Cieľovou skupinou skúmania bol výskyt 560 druhov vtákov, pričom v niektorých okresoch sa vyskytovala aj časť rovnakých druhov. Poznatky o ornitofaune na území CHKO Ponitrie boli zhromažďované a uložené v databáze, ktorá je súčasťou Informačného systému taxónov a biotopov (ISTB) Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky. V okrese Bánovce nad Bebravou bolo pozorovaných 54 druhov vtákov, v okrese Levice 8 druhov, v okrese Partizánske 40 druhov, v okrese Topoľčany 15 druhov, v okrese Prievidza 129, v okrese Žarnovica 50 druhov, v okrese Nitra 169 druhov a v okrese Zlaté Moravce 95 druhov.

Kľúčové slová: Chránená krajinná oblasť Ponitrie, ornitofauna, legislatíva Slovenskej republiky, medzinárodné dohovory a smernice.

ABSTRAKT

Das Ziel der vorliegenden Diplomarbeit ist die Auswertung des Vorkommens der Ornithofauna im Naturschutzgebiet Ponitrie. Die Vogelartenliste wird nach den einzelnen Verwaltungseinheiten in der Verwaltungszuständigkeit des Naturschutzgebiets Ponitrie angeführt. Seit dem Jahr 2000 umfasst das Zuständigkeitsgebiet der Verwaltung des Naturschutzgebietes Ponitrie die Bezirke Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany, Partizánske, Prievidza, Bánovce nad Bebravou und einen Teil des Bezirks Žarnovica, mit einem Gesamtausmaß von 37 665 ha. Einbezogen wurden ursprüngliche Vogelarten, die gemäß unserer Gesetzgebung geschützt sind, sowie Vogelarten, die hinsichtlich der internationalen Abkommen und Richtlinien, denen sich die Slowakische Republik angeschlossen hat, von Bedeutung sind.

Die Forschungszielgruppe war das Vorkommen von 560 Vogelarten, wobei in einigen Bezirken auch ein Teil gleicher Vogelarten aufgetreten ist. Die Kenntnisse über die Ornithofauna auf dem Naturschutzgebiet Ponitrie wurden gesammelt und in einer Datenbank gespeichert, die Bestandteil des Informationssystems der Taxa und Biotope (ISTB) des Staatlichen Naturschutzes der Slowakischen Republik ist. Im Bezirk Bánovce nad Bebravou wurden 54 Arten, im Bezirk Levice 8 Arten, im Bezirk Partizánske 40 Arten, im Bezirk Topoľčany 15 Arten, im Bezirk Prievidza 129, im Bezirk Žarnovica 50 Arten, im Bezirk Nitra 169 Arten und im Bezirk Zlaté Moravce 95 Vogelarten beobachtet.

Schlüsselwörter: Naturschutzgebiet Ponitrie, Ornithofauna, internationale Abkommen und Richtlinien, Gesetzgebung der Slowakischen Republik.

OBSAH

Použité označenie	10
ÚVOD.....	12
1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY.....	14
1.1 Životné prostredie.....	14
1.2 Ochrana prírody a krajiny.....	15
1.3 NATURA 2000 na Slovensku.....	20
1.4 Druhov ochrana chránených živochov.....	23
1.4.1 Zakzan metody a prostriedky odchyty a usmrcovania chránených živochov.....	24
1.4.2 Porušovanie ochrany rastlín a živochov podľa“ Trestného zákona“	26
1.5 Charakteristika ornitofauny.....	27
1.6 Charakteristika ornitofauny podľa legislatívy SR, medzinárodných dohovorov a smerníc	32
2 CIEĽ DIPLOMOVEJ PRÁCE.....	36
3 MATERIÁL A METODIKA PRÁCE.....	37
3.1 Charakteristika monitorovaného územia CHKOPonitrie.....	37
3.1.1 Geologick stavba územia.....	38
3.1.2 Klimatick pomery.....	39
3.1.3 Flóra a fauna CHKOPonitrie.....	40
4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA.....	42
5 NÁVRH NA VYUŽITIE VÝSLEDKOV.....	59
6 ZÁVER	60
7 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	61
PRÍLOHY.....	64

Použité označenie

CHKO	Chránená krajinná oblasť
NATURA 2000	Európska sústava chránených území v Slovenskej republike
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NPR	Národná prírodná rezervácia
CHA	Chránený areál
PP	Prírodná pamiatka
NPP	Národná prírodná pamiatka
CHKP	Chránený krajinný prvok
CHVÚ	Chránené vtáčie územie
ÚEV	Územie európskeho významu
EÚ	Európska únia
LPF	Lesný pôdny fond
PPF	Poľnohospodársky pôdny fond
MŽP	Ministerstvo životného prostredia
SOVS	Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku
Z.z.	Zbierka zákonov
ŽP	životné prostredie
SR	Slovenská republika
SSV	severo-severo východ
JJZ	juho-juho západ
AE	Agreement of the Conservation of African-Eurasian Migratory Water - bird /Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva/
BE	Bernská konvencia
BO	Bonnská konvencia
BI	Birds Directive /smernica o vtákoch/
W	Washingtonská konvencia
st.	stupeň
ha	hektár
km²	kilometer štvorcový
°C	stupeň Celziov

č.	číslo
§	paragraf
%	per cento

ÚVOD

Na voľnú, nespútanú prírodu dnes útočia z viacerých strán. Posledné miesta divočiny sú ohrozované výstavbou ciest a diaľnic, zjazdoviek, ťažbou dreva či poľovačkami. Z druhej strany ohrozujú divočinu skupiny, ktoré sa snažia zmeniť ochranárske zákony kvôli vlastným ziskom. Toto konanie uľahčujú ľudia, ktorí si nevážia divokú prírodu alebo sú z rôznych iných dôvodov ľahostajný k ohrozovateľom našej prírody. Činnosťou človeka bolo spôsobené výrazné znehodnotenie zložiek životného prostredia tak, že sa prekročila možnosť samočistenia prírodných ekosystémov, čím došlo k porušeniu jeho stability potrebnej pre zachovanie života.

Štát vytvoril na Slovensku Národnú sústavu chránených území, ktorá tvorí 9 národných parkov, 14 chránených krajinných oblastí, 386 prírodných rezervácií, 219 národných prírodných rezervácií, 240 prírodných pamiatok, 60 národných prírodných pamiatok a 168 chránených areálov. Celková plocha tejto sústavy je 24,92 % územia Slovenskej republiky.

Vstupom do Európskej únie vznikla nutnosť vytvoriť Európsku sústavu chránených území NATURA 2000. Natura 2000 je sústava chránených prírodných území v celej EÚ, ktorej cieľom je zabezpečiť prežitie najvzácnejších druhov a biotopov Európy. Neobmedzuje sa len na prírodné rezervácie, ale je založená na oveľa širšej zásade ochrany a trvalo udržateľného využívania prírodného prostredia, kde môžu ľudia a príroda nažívať v harmónii. Tú tvorí 38 chránených vtáčích území a 381 území európskeho významu. Celková rozloha chránených území tak vzrástla o 12,9 %, na celkových 36,05 % územia Slovenska. Územie, ktoré je v najvyššom stupni ochrany má rozlohu menšiu ako 1,8 % územia. V poslednej dobe sa navyše prijali legislatívne zmeny, ktoré umožňujú zásahy do chránených území bez akýchkoľvek výnimiek. Je viac ako pravdepodobné, že vývoj spoločnosti postupne smeruje k likvidácii prirodzených biotopov. Ochrana prirodzených biotopov prispieva aj k boju proti zmene klímy, pretože lesy a rašeliniská absorbujú a zachytávajú uhlík.

Zmena klímy spôsobuje zvyšovanie teplôt na celom svete a ovplyvňuje systém striedania ročných období. Hlavnou príčinou terajšej zmeny klímy je rastúci skleníkový efekt. Za uplynulých 100 rokov sa oteplilo na Zemi v priemere o 0,7 °C a do roku 2100 očakávame ďalšie globálne oteplenie asi o 2,5 °C. Takéto oteplenie nemá obdobu najmenej za 10 000 rokov. To má vážny vplyv na ekosystémy a život v prírode:

- mení sa prirodzené načasovanie javov,
- dochádza k zmene v spoločenstvách sťahovaných vtákov,

- väčšina druhov obojživelníkov a plazov by do roku 2050 mohla stratiť vhodné biotopy,
- európske rastliny pučia a kvitnú skôr,
- dochádza k zvýšeniu morskej hladiny vplyvom oteplenia a rozpúšťania ľadovcov.

Človek prírodu nevytvoril, nerozumie jej, a nevie ju preto ani opraviť. Niečo, čo človek nestvoril, by ale nemal ani ničieť. Príroda má predovšetkým totiž hodnotu sama o sebe, pre svoju krásu, vytrvalosť žiť, pre svoju dokonalosť rastúcu veľa rokov. Je kultúrnym dedičstvom Zeme a preto ju treba chrániť.

1 PREHLAD O SÚČASNOM STAVE RIEŠENEJ PROBLEMATIKY

1.1 Životné prostredie

Podľa zákona NR SR č. 17/1992 Zb.z. o životnom prostredí uvádza, že životné prostredie je všetko, čo vytvára prirodzené podmienky existencie organizmov vrátane človeka a je predpokladom ich ďalšieho vývoja. Jeho zložkami sú ovzdušie, voda, pôda, horniny, organizmy, ekosystémy a energia.

Životné prostredie definovali viacerí autori. Podľa Gábriša a kol., (1998) je životné prostredie také prostredie, ktoré umožňuje základné prejavy a funkcie života organizmu. Je to vonkajší svet organizmov s ktorým majú organizmy vzájomné vzťahy. Klinda a kol., (2002) považujú za životné prostredie systém, skladajúci sa z enviromentálnych prvkov, ktoré sú súčasťou určitej zložky životného prostredia a predstavujú ohraničený výsledok ich interakcie. Stred'anský (2005) považuje životné prostredie za miesto, v ktorom sa realizuje pôsobenie všetkých vonkajších aj vnútorných činiteľov v takej miere, ktorá umožňuje živému organizmu toho istého druhu v tomto prostredí žiť, vyvíjať a rozmnožovať sa.

V súvislosti s potrebou riešenia celosvetových problémov ŽP nahrádza sa postupne vo všetkých krajinách pojem životné prostredie termínom enviroment. Pre vedu o životnom prostredí sa používa termín enviromentológia. Klinda (2000) definuje enviromentológiu ako „vedu o životnom prostredí skúmajúcu najmä dôsledky a príčiny zásahov do neho, ako aj účinnosť a možnosti starostlivosti o životné prostredie“.

Starostlivosť o životné prostredie vymedzuje ochranu a tvorbu životného prostredia, preto cieľom starostlivosti o životné prostredie je zachovať alebo zlepšiť jeho kvalitu a pritom brať ohľad na všetky organizmy pri dodržiavaní zásad trvalo udržateľného rozvoja (Noskovič, 2007).

Ochrana životného prostredia zahŕňa činnosti, ktorými sa predchádza znečisťovaniu alebo poškodzovaniu životného prostredia alebo sa toto znečisťovanie alebo poškodzovanie obmedzuje a odstraňuje. Zahŕňa ochranu jeho jednotlivých zložiek, druhov organizmov alebo konkrétnych ekosystémov a ich vzájomných väzieb, ale aj ochranu životného prostredia ako celku (Zákon č.17/1992 o životnom prostredí).

Ochrana životného prostredia sa sústreďuje na zásady rozumného hospodárenia a využívania prírodných zdrojov, delí sa na:

- a. všeobecnú ochranu prostredia,
- b. špeciálnu ochranu prírody (Noskovič, 2007).

Podľa Látečku - Muchovej (2005) je tvorba životného prostredia uvedomé úsilie a snaha činiteľov, ktoré podmieňujú reprodukciu prírodných zložiek krajiny. Je to cieľavedomá ľudská činnosť organizovaná na vedeckých základoch, zameraná na optimalizáciu prírodných a umelých zložiek krajiny.

1.2 Legislatíva ochrany prírody a krajiny

Ochranou prírody a krajiny sa v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny sa rozumie obmedzovanie zásahov, ktoré môžu ohroziť, poškodiť alebo zničiť podmienky a formy života, prírodné dedičstvo, vzhľad krajiny, znížiť jej ekologickú stabilitu, ako aj odstraňovanie následkov takých zásahov. Ochranou prírody sa rozumie aj starostlivosť o ekosystémy.

Ochrana prírody je vedná disciplína, ktorá skúma príčinné súvislosti vzájomného pôsobenia ľudskej spoločnosti a prírody, ako špecifického biocenotickosociálneho procesu v prírodných systémoch a na základe zistenia intenzity pôsobenia negatívnych socioekonomických aktivít a abiotických i biotických faktorov na prírodu určuje mieru nevyhnutných preventívnych a ochranných opatrení a zásahov, s cieľom zachovania základných ekologických procesov, biologickej diverzity ekosystémov, ekologicky optimálneho a rozumného využívania prírodného prostredia ľudskou spoločnosťou (Stred'anský, 2005).

Pre územnú ochranu prírody a krajiny sa v zmysle zákona ustanovuje 5 stupňov ochrany:

- prvý stupeň ochrany platí na celom území SR mimo chránených území a ich ochranných pásiem, v ktorých platí 2. až 5. st. ochrany.
- v územiach s druhým stupňom ochrany je zakázaný vjazd a státie s motorovým vozidlom alebo záprahovým vozidlom a s bicyklom.
- v územiach s tretím stupňom ochrany je zakázané vykonávať činnosti z 2. st. ochrany, pohybovať sa mimo označeného turistického alebo náučného chodníka, táboriť,

stanovať, jazdiť na koni, lyžovať, vykonávať horolezecký výstup, skialpinizmus alebo iné športové aktivity a zbierať rastliny vrátane ich plodov.

- v územiach so štvrtým stupňom ochrany je zakázané vykonávať činnosti z 3. st. ochrany, zbierať nerasty a skameneliny či voľne pustiť psa.
- v územiach s piatym stupňom ochrany je zakázané vykonávať činnosti zo 4. st. ochrany, zasahovať do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt, rušiť pokoj a ticho, chytať, loviť alebo usmrtiť živočícha.

Chránené územia možno vyhlásiť v týchto kategóriách:

- a) chránená krajinná oblasť ,
- b) národný park ,
- c) chránený areál,
- d) prírodná rezervácia,
- e) prírodná pamiatka,
- f) chránený krajinný prvok,
- g) chránené vtáčie územie.

Chránené krajinné oblasti

Chránená krajinná oblasť je rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, s rozptýlenými ekosystémami významnými pre zachovanie biologickej rozmanitosti a ekologickej stability, s charakteristickým vzhľadom krajiny alebo so špecifickými formami historického osídlenia, ktoré môže ministerstvo všeobecne záväzným právnym predpisom ustanoviť za chránenú krajinnú oblasť. Na území chránenej krajinnéj oblasti, v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, platí druhý stupeň ochrany (§ 13).

Cieľom vyhlásenia a zabezpečenia chránených krajinných území je uchovať taký súlad vzájomných priestorových a medziodvetvových vzťahov, ktorý vychádza z prírodných daností krajiny, ktorým sa dosiahne zachovanie optimálnych proporcií prírodnej a neprírodnej zložky a zabezpečenie ďalšieho pozitívneho vývoja prírodného prostredia (zákon č. 543/2002).

Tabuľka 1 Zoznam chránených krajinných oblastí v SR v rok 2008

P.č.	Názov CHKO	Rok vyhlásenia	Výmera (ha)
1.	CHKO Záhorie	1988	27522
2.	CHKO Biele Karpaty	1979	43519
3.	CHKO Cerová vrchovina	1989	16280
4.	CHKO Dunajské luhy	1998	12 284
5.	CHKO Horná Orava	1979	58 738
6.	CHKO Kysuce	1984	65 462
7.	CHKO Latorica	1990	23 198
8.	CHKO Malé Karpaty	1976	64 610
9.	CHKO Poľana	1981	20 360
10.	CHKO Ponitrie	1985	37 665
11.	CHKO Strážovské vrchy	1989	30 979
12.	CHKO Štiavnické vrchy	1979	77 630
13.	CHKO Vihorlat	1973	17 485
14.	CHKO Východné Karpaty	1977	25 307

(www.sopsr.sk/old-istb/klienti/chko.php, 2010)

Národný park

Národný park – rozsiahlejšie územie, spravidla s výmerou nad 1 000 ha, prevažne s ekosystémami podstatne nezmenenými ľudskou činnosťou, alebo v prirodzenej krajinskej štruktúre, tvoriace nadregionálne biocentrá a najvýznamnejšie prírodné dedičstvo, v ktorom je

ochrana prírody nadradená nad ostatné činnosti. Na území NP platí 3. stupeň ochrany, ak nie je ustanovené inak.

Tabuľka 2: **Zoznam národných parkov na Slovensku v rok 2008**

P.č.	Názov NP	Rok vyhlásenia	Výmera (ha)
1.	Národný park Malá Fatra	1988	22 630
2.	Národný park Nízke Tatry (NAPANT)	1978	81 095
3.	Národný park Poloniny	1997	164 190
4.	Národný park Slovenský raj	1988	19 763
5.	Tatranský národný park (TANAP)	1948	76 763
6.	Národný park Pieniny (PIENAP)	1967	2 125
7.	Národný park Slovenský kras	2002	34 611
8.	Národný park Veľká Fatra	2002	40 371
9.	Národný park Muránsky planina	1997	21 931

(www.sopsr.sk, 2010)

Prírodná rezervácia

Prírodná rezervácia a národná prírodná rezervácia – lokalita, spravidla s výmerou do 1 000 ha, ktorá predstavuje pôvodné alebo ľudskou činnosťou málo pozmenené biotopy európskeho alebo národného významu alebo biotopy druhov európskeho alebo národného významu. Na území PR a NPR platí 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Chránený areál

Chránený areál je lokalita, spravidla s výmerou do 1 000 ha, na ktorej sú biotopy európskeho alebo národného významu alebo ktorá je biotopom druhu európskeho alebo národného významu a kde priaznivý stav týchto biotopov závisí na obhospodarovaní človekom. Na území CHA platí 3., 4. alebo 5. stupeň ochrany. Patria k nim predovšetkým historické parky (napr.: HP Dolná Krupá, HP Abrahámsky park, HP Tovarníky, HP Bábsky park) a parky (napr.: P Báb, Bernolákovo, P Topoľčianky, Košútsky park, Močenský park). Vyznačujú sa prítomnosťou vzácných drevín. Vo väčšine prípadov sa nachádzajú v areáloch zámkov. Okrem prírodnej hodnoty majú aj svoju architektonicko-umeleckú a historickú hodnotu. Patria k nim aj arboréta (Arborétum Borová hora, Arborétum Kysihýbel, Arborétum v Mlyňanoch), botanické záhrady (Banskoštiavnická botanická záhrada) i plochy významné prítomnosťou vzácných druhov zveri (Topoľčianska zubria zvernica, Trnavské rybníky, Zemplínska širava, Slanický ostrov, Vtáčí ostrov a iné). K 31.12.2006 bolo na Slovensku 170 chránených areálov s rozlohou 7 591 ha.

Prírodné pamiatky

Prírodná pamiatka a národná prírodná pamiatka – bodový, líniový alebo iný maloplošný ekosystém, jeho zložky alebo prvky, spravidla s výmerou do 50 ha, ktoré majú vedecký, kultúrny, ekologický, estetický alebo krajinotvorný význam. Na území PP a NPP platí 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Chránený krajinný prvok

Chránený krajinný prvok – významný krajinný prvok, ktorý plní funkciu biocentra, biokoridoru alebo interakčného prvku najmä miestneho alebo regionálneho významu. Na území CHKP platí 2., 3., 4. alebo 5. stupeň ochrany.

Chránené vtáčie územie

Chránené vtáčie územie – biotopy druhov vtákov európskeho významu a biotopy sťahovavých druhov vtákov. Účelom vyhlásenia CHVÚ je zabezpečenie prežitia a rozmnožovania týchto druhov. CHVÚ sú súčasťou súvislej európskej sústavy chránených území NATURA 2000.

Tabuľka 3 **Prehľad chránených území v SR v roku 2008**

P.č.	Kategórie	Počet	Výmera (ha)
1.	Národné prírodné rezervácie	219	84 156
2.	Prírodné rezervácie	386	12 999
3.	Chránené areály	168	5239
4.	Prírodné pamiatky	240	1 600
5.	Národné prírodné pamiatky	60	59
6.	Chránený krajinný prvok	1	25 161

(www.uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1139, 2010)

1.3 NATURA 2000 na Slovensku

NATURA 2000 je názov súvislej európskej sústavy chránených území, určených na ochranu biotopov, živočíšnych a rastlinných druhov, ktoré sú na území členských štátov EÚ vzácné alebo ohrozené. Jej cieľom je zachovať prírodné dedičstvo významné pre celú EÚ, zabezpečiť jeho ochranu a podporiť tie aktivity v chránených územiach, ktoré sú v súlade so záujmami ochrany prírody.

Členské štáty EÚ sa pri tvorbe sústavy NATURA 2000 riadia Smernicou Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov (tzv. Smernica o vtákoch)

Smernicou Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov rastlín (tzv. Smernica o biotopoch)

Povinnosti vyplývajúce z oboch smerníc Slovenská republika uplatnila v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. V ňom boli chránené vtáčie územia zakotvené v § 26, územia európskeho významu v § 27 a súvislá európska sústava chránených území v § 28.

Súvislú európsku sústavu chránených území NATURA 2000 tvoria:

Územia európskeho významu - lokality navrhnuté za chránené územia na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov, voľne žijúcich živočíchov a rastlín (smernica o biotopoch). Národný zoznam týchto území schválila vláda SR uznesením č. 239/2004 dňa 17. marca 2004.

ÚEV boli navrhnuté pre 44 druhov rastlín, 96 druhov živočíchov a 66 typov biotopov.

Do návrhu zoznamu území európskeho významu bolo zaradených 382 území s rozlohou 573 690 ha. Územia pokrývajú 11,7 % výmery SR, prekryv so súčasnou sieťou chránených území je 86 %. Z celkovej plochy ÚEV je 86 % na LPF, 10 % na PPF, 2% tvoria vodné plochy a 2 % ostatné plochy.

Schválením rozhodnutí pre panónsku a alpskú biogeografickú oblasť Európskou komisiou sa pre SR ukončil proces schvaľovania území európskeho významu, pričom 381 ÚEV z národného zoznamu sa tak stalo územiami európskeho významu.

Zverejnením rozhodnutí začala plynúť 6 ročná lehota na vyhlásenie ÚEV za chránené územia. Nakoľko sa 170 ÚEV nachádza v národnej ústave chránených území, nie je ich potrebné opakovane vyhlasovať. Vyhlasovanie sa týka 97 ÚEV neprekrývajúcich sa s národnou sústavou chránených území a 114 ÚEV čiastočne sa prekrývajúcich s národnou sústavou CHU, ktoré SR vyhlasuje podľa národnej legislatívy v kategóriách CHA a PR.

Na základe výsledkov biogeografických seminárov malo Slovensko za úlohu doplniť národný zoznam ÚEV. V súvislosti s uznesením vlády SR č. 256/2008 boli viaceré doplnky ÚEV vylúčené, upravené alebo doplnené.

Z pôvodného návrhu 245 nových a 52 rozšírených ÚEV, bolo na MŽP SR zaslaných 232 nových a 57 doplnených ÚEV. MŽP má za úlohu samotne prerokovanie doplnených ÚEV a predloženie návrhu do vlády SR.

Na doplnenie v alpskom biogeografickom regióne bolo v zmysle záverov biogeografických seminárov označených 17 biotopov a 23 druhov. Nové územia neboli doplnené pre 1 biotop a 5 druhov. V panónskom biogeografickom regióne bolo potrebné doplniť územia pre 16 biotopov a 29 druhov. Územia neboli doplnené pre 1 biotop a 2 druhy. Dôvodom nevyčlenenia území pre tieto biotopy a druhy je absencia poznatkov o ich výskyte mimo ÚEV schválených Európskou komisiou aj napriek realizovaným prieskumom.

Chránené vtáčie územia – lokality vyhlásené za chránené na základe kritérií stanovených v smernici Rady č. 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov (smernica o vtákochoch).

Vedecký návrh CHVÚ vypracovala Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS) a národný zoznam chránených vtáčích území spracovali Ministerstvo životného prostredia SR, Štátna ochrana prírody SR a SOVS.

Národný zoznam CHVÚ schválila vláda SR uznesením č. 636/2003 dňa 9. júla 2003. V roku 2004 sa začal proces tvorby vyhlášok a programov starostlivosti pre jednotlivé chránené vtáčie územia. Národný zoznam obsahuje 38 CHVÚ. Sú to: Bohel'ovské rybníky, Bukovské vrchy, Cerová vrchovina a Rimavská kotlina, Dolné Považie, Dubnické štrkovisko, Dunajské luhy, Horná Orava, Košická kotlina, Kráľová, Laborecká vrchovina, Lehnice, Malá Fatra Malé Karpaty, Medzibodrožie, Morava, Muránska planina a Stolické vrchy, Nízke Tatry, Ostrovné lúky, Parížske močiare, Poiplie, Poľana, Pusté Úľany – Zeleneč, Senné, Slanské vrchy, Sĺňava, Slovenský kras, Strážovské vrchy, Sysľovské polia, Dolné Pohronie, Tatry, Tríbeč, Trnavské rybníky, Veľká Fatra, Veľkoblavské rybníky, Vihorlat, Volovské vrchy, Východoslovenská rovina, Žitavský luh. Ich celková rozloha predstavuje 1 154 111 ha a pokrýva 23,5 % rozlohy SR. Prekryv CHVÚ s významnými vtáčimi územiami (IBAs) predstavuje 61,8 % rozlohy SR a prekryv CHVÚ s existujúcou sústavou chránených území v SR predstavuje 55 %.

Do konca roka 2007 vláda SR schválila 5 chránených vtáčích území. CHVÚ Horná Orava bolo 1. mája 2005 vyhlásené ako vôbec prvé územie sústavy NATURA 2000 na Slovensku. V tom istom roku boli vyhlásené aj CHVÚ Malé Karpaty a CHVÚ Lehnice.

V roku 2006 boli vyhlásené ďalšie dve územia, a to CHVÚ Sysľovské polia a CHVÚ Dolné Považie. Pre zostávajúce CHVÚ boli ŠOP SR vypracované návrhy vyhlášok, ktoré boli odoslané na MŽP SR. V priebehu roka 2007 boli vyhlášky prerokované na MŽP SR v rámci interných pripomienkových konaní a medzirezortných pripomienkových konaní.

1. februára 2008 nadobudlo účinnosť ďalších 14 vyhlášok MŽP SR, vyhlásené boli CHVÚ: Bukovské vrchy, Cerová vrchovina – Porimavie, Dolné Pohronie, Košická kotlina, Kráľová, Medzibodrožie, Ostrovné lúky, Parížske močiare, Poiplie, Poľana, Sĺňava, Tríbeč, Ondavská rovina, Žitavský luh (www.uzemia.enviroportal.sk, 2010).

Tabuľka 5 Prehľad výmery ÚEV a CHVÚ na Slovensku a v okolitých krajinách EÚ v roku 2008

Členské štáty	CHVÚ			ÚEV		
	Počet	Rozloha (km ²)	Plocha k rozlohe krajiny(%)	Počet	Rozloha (km ²)	Plocha k rozlohe krajiny(%)
Slovensko	38	11541	23,5	381	5737	11,7
Rakúsko	98	9744	11,6	168	8889	10,6
Česko	38	6936	8,8	858	7251	9,2
Maďarsko	55	13519	14,5	467	13929	15,0
Poľsko	124	50407	16,1	362	28490	9,1

(www.sopsr.sk, 2010)

1.4 Druhá ochrana chránených živočíchov

Druhy európskeho významu a druhy národného významu sú ustanovené za chránené živočíchy vyhláškou MŽP SR č. 24/2003 Z.z. (ďalej len „vyhláška“) a zákonom č. 543/2002 Z.z. (ďalej len „zákon“). Za chránené živočíchy sa považujú aj živočíchy, ak najmenej jeden z ich rodičov je chráneným živočíchom podľa vyhlášky alebo je chránený podľa § 33 ods. 3 zákona okrem poľovnej zveri (§ 33 ods. 4 zákona).

Za chránené živočíchy sa podľa zákona považujú aj všetky druhy voľne žijúcich vtákov prirodzene sa vyskytujúcich na európskom území členských štátov Európskeho spoločenstva (§ 33 ods. 3 zákona).

V zmysle § 35 ods. 1 zákona je zakázané chráneného živočícha:

a) chytať, zraňovať alebo usmrtiť v jeho prirodzenom prostredí,

- b) rušiť v jeho prirodzenom vývine, najmä ho vyrušovať v dobe rozmnožovania, výchovy mláďat, zimného spánku, migrácie,
- c) ničiť a poškodzovať jeho biotop, najmä obydlie, hniezdo, miesto rozmnožovania, získavania potravy, odpočinku, preparovania alebo zimovania,
- d) ničiť jeho vývinové štádiá vo voľnej prírode vrátane prázdnych vajec,
- e) zbierať jeho vývinové štádiá vo voľnej prírode vrátane prázdnych vajec,
- f) držať vrátane držby prázdnych vajec z voľnej prírody,
- g) chovať v ľudskej opatere,
- h) predávať, kupovať alebo vymieňať a ponúkať s cieľom predaja alebo výmeny,
- i) premiestňovať alebo prepravovať,
- j) medzidruhovo krížiť,
- k) vyvážať.

K všeobecným povinnostiam patrí aj povinnosť, že ten, **kto nájde chorého, poraneného, poškodeného alebo uhynutého chráneného živočícha** v prírodnom prostredí alebo ten, kto sa o náleze dozvedel, **je povinný to bezodkladne oznámiť** spolu s opisom situácie, ako k nálezu došlo, **obvodnému úradu životného prostredia**, ktorý určí ďalšie nakladanie s takým chráneným živočíchom (§ 35 ods. 7 zákona).

Ďalšie informácie o druhoch, na ktoré sa nevzťahujú vybrané zákazy, sú ustanovené v § 35 zákona, podrobnosti o druhovej ochrane chránených živočíchov, o evidencii chorých, poranených alebo inak poškodených a uhynutých chránených živočíchov a ďalšie podrobnosti sú ustanovené v § 6 a 8 vyhlášky (Vyhláška č. 24/2003).

1.4.1 Zakázané metódy a prostriedky odchyty a usmrcovania chráneného živočícha

Pri odchyte a usmrcovaní chráneného živočícha je zakázané používať:

- metódy a nevýberové prostriedky, ktoré môžu spôsobiť miestne vymiznutie alebo ohrozenie populácií jeho druhu,

- akékoľvek formy odchyty a zabíjania z dopravných prostriedkov.

Zakázanými metódami a prostriedkami odchyty a usmrcovania chránených živočíchov sú pre vtáky a cicavce :

1. oká, háčiky, háky a čeľusťové pasce,
2. odchyt vtákov na lep ,
3. používanie slepých alebo inak zmrzačených živočíchov, ktoré slúžia ako návnada,
4. magnetofóny a iné nosiče zvuku,
5. elektrické alebo elektronické prístroje schopné zabíjať alebo omráčiť,
6. umelé svetelné zdroje, zrkadlá a iné oslňujúce prostriedky, prístroje na osvetľovanie cieľov,
7. zameriavacie prístroje na nočné strieľanie s elektronickým zväčšením obrazu alebo na prevrátenie obrazu a ďalšie podobné zariadenia umožňujúce streľbu v noci,
8. výbušniny a chemikálie,
9. kuše, predovky, vzduchové a plynové zbrane a samostrely,
10. odchyt vtákov do sietí a iných zariadení s cieľom ich následného usmrtenia,
11. odchyt cicavcov do sietí a pascí, ktoré sú založené na princípe neselektívneho odchyty alebo ktoré za určitých podmienok chytajú neselektívne,
12. jedy a návnady s jedom alebo s umŕtvujúcim prostriedkom,
13. plynovanie alebo vykurovanie,
14. samonabíjacie zbrane strieľajúce jednotlivo alebo dávkou so zásobníkom, ktorý môže obsahovať viac ako dva náboje,
15. odchyt a usmrcovanie chránených živočíchov z lietadiel, motorových vozidiel, motorových trojkoliek, motorových štvorkoliek, snežných skútrov a z lodí a iných plavidiel vrátane vodných skútrov v pohybe,

16. používanie oloveného streliva pri love vodného vtáctva v mokradiach (www.portal.gov.sk, 2010).

1.4.2 Porušovanie ochrany rastlín a živočíchov podľa „Trestného zákona“

Kto v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi na ochranu prírody a krajiny alebo so všeobecne záväznými právnymi predpismi na ochranu exemplárov reguláciou obchodu s nimi vo väčšom rozsahu :

- a. poškodí, zničí, vytrhne, vykope alebo nazbiera chránenú rastlinu alebo poškodí, alebo zničí jej biotop,
- b. usmrtí, zraní, chytí alebo premiestni chráneného živočícha alebo poškodí, alebo zničí jeho biotop a obydlie,
- c. poškodí alebo zničí strom alebo ker, alebo ich vyrúbe, alebo ohrozí chránený živočíšny druh alebo rastlinný druh, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

Kto v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi na ochranu prírody a krajiny alebo so všeobecne záväznými právnymi predpismi na ochranu exemplárov reguláciou obchodu s nimi vo väčšom rozsahu:

- a. získa pre seba alebo obstará pre iného chráneného živočícha alebo chránenú rastlinu, alebo vo väčšom rozsahu obstará pre iného ich exemplár,
- b. pestuje, chová, spracúva, dováža alebo vyváža chránené rastliny alebo chránené živočíchy, alebo exempláre alebo s nimi obchoduje, alebo ich inak scudzí, alebo
- c. zámerne odníme, falšuje, pozmení alebo inak neoprávnene použije nezameniteľné označenie chránených živočíchov alebo exemplárov, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha niektorý z uvedených činov:

- závažnejším spôsobom konania,
- z osobitného motívu,
- v značnom rozsahu,
- v úmysle získať pre seba alebo iného značný prospech,

- hoci bol za taký čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch odsúdený alebo bol za obdobný čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý.

Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha niektorý z uvedených činov:

- ako člen nebezpečného zoskupenia,
- vo veľkom rozsahu, alebo
- v úmysle zadovážiť sebe alebo inému prospech veľkého rozsahu (Zákon č. 300/2005 Z. z.).

1.5 Charakteristika ornitofauny

Vtáky predstavujú triedu stavovcov, ktoré sú dokonale prispôsobené lietaniu. Vyvinuli sa z druhohorných jašterov (*Pseudosuchia*), ktoré sa, podobne ako vtáky pohybovali na zadných nohách ale lietať ešte nevedeli.

Do triedy vtáky (*Aves*) patria dve podtriedy. Do prvej pravtáky (*Saururae*) patrí (*Archaeopteryx litographica*) žijúci v druhohornej jure. Spájal v sebe znaky plazov so znakmi dnešných vtákov. Druhá podtrieda *Ornithurae* – pravé vtáky, zahŕňa dva recentné nadrady:

1. bežce – *Palaeognathae*
2. letce – *Neognathae*.

Nadrad: Palaeognathae – bežce

Sú to vtáky , ktoré majú odlišný spôsob hniezdenia, samce majú penis, starajú sa o vajcia a mladé nemajú zuby. Druhotne stratili schopnosť lietať. Krídla majú viac menej zakrpatené, hrebeň hrudnej kosti takmer vždy chýba a kosti sú málo pneumatizované. Patria sem pštrosy, najväčšie nelietajúce vtáky. Pštros dvojprstý (*Struthio camelus*) žije v afrických savanách. V štvrtohorách zasahoval až po Mongolsko. Príbuzným druhom je nandu pampavý (*Rhea americana*), ktorý žije v Brazílii. V Austrálii žije emu hnedý (*Dromiceius novaehollandic*) a kozuáry (*Casuaris casuaris*). Veľkosť sliepky má kivi južný (*Apteryx australis*), ktorý žije na novom zélande (Majzlan-Glváč, 2002).

Nadrad: Neognathae – letce

Tučniakotvaré alebo tučniaky (*Sphenisciformes*) je rad letcov s jedinou recentnou čeľad'ou tučniakovité (*Spheniscidae*). Špecializujú sa hlavne na pohyb pod vodou a pohybu na suchej zemi. Krídla sa stali hlavným pohybovým orgánom pri plávaní. Krátke, ďaleko dozadu posunuté nohy slúžia ako kormidlo. Živia sa morskými živočíchmi. Nachádzajú sa hlavne na južnej pologuli Zeme.

Do radu **potápkotvaré** (*Podicipediformes, Podicipedida*) patrí u nás 5 druhov. Vyskytujú sa na vnútrozemských vodách celého sveta. Sú vynikajúcimi potápačmi a plavcami. Na život vo vode sú výborne vybavené - vďaka malej hlave a tenkému dlhému krku sú pod vodou rýchle a pri love obratné, prsty na extrémne vzadu umiestnených nohách, obrúbené pružným listovitým kožným lemom, im umožňujú efektívne pádlovať. Husté a mäkké perie je vodoodpudivé. Pre potápky je charakteristické synchronizované správanie partnerov počas tokania. Počas tokania sa partneri (napr. potápky chochlatej) potápajú a spod vody vynášajú kusy rastlín. Po vynorení plávajú vzpriamene oproti sebe, s úlovkom zdvihnutým do výšky (Papáček a kol., 2000).

Pelikánotvaré (*Pelecaniformes*) majú ako jediné vtáky plávacie blany medzi všetkými štyrmi prstami (za čo vďaka aj staršiemu slovenskému názvu radu – veslonožce). Väčšina druhov má široké krídla. Najlepšie lietajú fregaty a faetony, ktoré v povetrí trávia veľkú časť života. Suly, kormorány a anhingy sú tiež vytrvalí letci, neraz lovia ďaleko na otvorenom mori. Všetci príslušníci tohto radu sa živia rybami a inými vodnými živočíchmi. Niektoré druhy lovia potravu tak, že z letu vo výške niekoľkých desiatok metrov sa strmhlav vrhajú do vody. Na rozdiel od príslušníkov čeľadí kormoránovitých a anhingovitých, ostatné veslonožce majú nezmáčavé perie, ich kosti obsahujú pomerne veľa vzduchu, takže na hladine plávajú s malým ponorom a dobre lietajú. Okrem toho druhy, ktoré sa za rybami strmhlav spúšťajú z výšky proti hladine, majú pod kožou objemné vaky naplnené vzduchom, ktoré tlmia náraz. Pelikány majú na spodnej čeľusti objemný vak, ktorý využívajú na lov rýb tesne pod hladinou. Slúži im aj na zber dažďovej vody na pitie i na termoreguláciu v horúčavách. U nás pri Dunaji žije **kormorá veľký** (*Phalacrocorax carbo*) (Majzlan-Glváč, 2002).

Charakteristickou stavbou tela s dlhými nohami a pretiahnutým štíhlym krkom majú **brodivce**. Najznámejším zástupcom je **bocian biely** (*Ciconia ciconia*), ktorý hniezdi na stromoch a budovách. Bociani majú redukovaný hlasový ústroj. Preto ku komunikácii používajú hlasité klopanie zobákom. Príbuzné sú volavky, u nás na Podunajsku je hojná

volavka popolavá (*Adrea cinerea*). Podobným vtákom sú plamienky, ktoré majú zahnutý zobák. Pomocou neho filtrujú vodu, živia sa vodnými slimákmi, kôrovcami, riasami.

Do radu **husotvaré** (*Anseriformes*) patria mnohé hospodársky významné vtáky, ako sú kačice, husi, ale i labute. U nás sa už udomácnila **labuť biela** (*Cygnus olor*). Z husí na našom území hniezdi **hus divá** (*Anser anser*). Z kačíc sa vo veľkom počte vyskytuje druh **kačica divá** (*Anser platyrhynchos*) (Čaputa, 1982).

K dravým vtákom patrí sokol, jastrab, orol, krahulec, haja, včelojed, kaňa. K najväčším dravcom patrí **kondor veľký** (*Vultur grydhus*), ktorý žije v Andách a zalieta až do výšky 5000 metrov. **Kaňa močiarna** (*Circus aeruginosus*) je na našom území najčastejšie hniezdia-cou kaňou. Najviac rozšíreným dravým vtákom je **sokol myšiar** (*Falco tinnunculus*).

Do radu **kurotvaré** (*Galliformes*) patrí čeľaď **bažantovité** – (*Phasianidae*) vtáky sú charakteristické tým, že majú holý behák, u samcov je na ňom kostený výrastok - ostroha. Mnohé majú výrazný pohlavný dimorfizmus prejavujúci sa vo veľkosti a zafarbení. Potravu zbierajú zo zeme. Obyvateľmi lúk a polí je **bažant poľovný** (*Phasianus colchicus*), **jarabica poľná** (*Perdix perdix*) a **prepelica poľná** (*Coturnix coturnix*). Do tejto skupiny patrí i predok domácich kúr - **kura bankivské** (*Gallus gallus*), ktoré žije v južnej a juho - východnej Ázii.

Do radu **žeriavotvaré** (*Gruiformes*) patrí u nás lokálne žijúci **drop veľký** (*Otis tarda*). **Žeriav popolavý** (*Grus grus*) je v Európe zriedkavý druh. Hojná a všeobecne známa je **lyska čierna** (*Fulica atra*).

Holubotvaré (*Columbiformes*) majú krátke kráčajúce nohy a slabý zobák, ktorý má pri báze zhrubnutú voskovicu a na konci je tvrdý. Hrvol' produkuje kašovitú hmotu na kŕmenie mláďat. U nás žijú len zástupcovia rodov **holub** (*Columba*) a **hrdlička** (*Streptopelia*) z čeľade **holubovité** (*Columbidae*) (Petřvalský, 2009).

Kukučky patrie do samostatného radu *Cuculiformes*. U nás žije **kukučka jarabá** (*Cuculus canorus*). Má vrodennú vlastnosť znášať vajíčka do hniezd iných vtákov.

Sovy (*Strigiformes*) tvoria veľmi početný rad. Väčšinou majú nočnú aktivitu a sú dravé. Nemajú hrvoľ a preto nestrávenú potravu vyvrhávajú. **Výr skalný** (*Bubo bubo*) je naša najväčšia sova. Obýva skalné steny a veľké lesné komplexy. **Sova lesná** (*Strix aluco*) žije na okrajoch riedkych lesov, ale aj v sadoch a parkoch.

Rad **d'atlotvaré** (*Piciformes*) zahŕňa šplhavé vtáky stromov. **Ďateľ veľký** (*Dendrocopus major*), **tesár čierny** (*Drycopus martynus*) sa starajú o hygienu lesa, vyďobávaním lariev z napadnutých stromov.

Do radu krakľotvaré (*Coraciiformes*) patrí u nás žijúci **rybárik riečny** (*Alcedo atthis*), **dudok chocholatý** (*Upupa epop*), **včelárik zlatý** (*Merops apiaster*) a **krakľa belasá** (*Coracias garrulus*).

Druhovo najbohatší rad sú **spevavce** (*Passeriformes*). U nás je viac ako 100 hniezdiacich druhov. Ide väčšinou o malé, pôvodne stromové vtáky, ktoré obývajú najrôznejšie prostredia súše. Mláďatá sa liahnu slepé a holé a dlho ostávajú v hniezde. Asi najhojnejším druhom u nás je **vrabec domový** (*Passer domesticus*). Ku spevcom patrí však aj vrana túlavá, havran poľný, krkavec čierny a straka čiernozobá (Majzlan-Glváč, 2002).

Morfológia a anatómia triedy vtáky

Operené telo aerodynamického tvaru a predné končatiny premenené v krídla sú najnápadnejšie prispôbené k lietaniu. Vývojovo pokročilými, odvodenými znakmi vtákov je fyziologickými mechanizmami udržiavaná stála teplota tela, dokonalejšia stavba cievnej sústavy a vnútorného ucha v porovnaní s plazmy (Papáček a kol.,2000).

Koža vtákov je tenká, prakticky bez žliaz. Najväčšia je párová, mazová žľaza (*glandula uropygi*), uložená nad posledným chvostovým stavcom . Najlepšie je vyvinutá u vodných vtákov. Epidermis môže tvoriť deriváty, najčastejšie rohovinové útvary na zobáku, na behákoch kohútov (Majzlan-Glváč, 2002).

Kožným útvarom je aj jeden z charakteristických znakov vtákov – perie, ktoré vyrastá na určitých miestach povrchu tela, nazývané pernice. Rozoznávame dva základné typy peria: obrysové (*pennae*) je povrchové krycie perie, ktoré dáva vtákovi tvar, obrys a prachové perie (*pulmae*), ktoré tvorí na tele hustú, mäkkú vrstvu, podieľajúcou sa významne na tepelnej izolácii. Obrysové perie delíme na : krycie, ručné letky a kormidlové perá. Najmenej jedenkrát do roka sa perie vymieňa. Tomuto javu hovoríme prchnutie (*ekdysis*), pričom môže byť úplné alebo čiastočné (Petřvalský, 2009).

Kostra sa vyznačuje pevnosťou a ľahkosťou. Pevnosť je zabezpečená zrastom niektorých kostí, ľahkosť pneumatizáciou. Stavce sú heterocélne, zrastené pomocou chrupavčitých platničiek. Prvé stavec atlas je spojený s lebkou jedným výbežkom. Lebka je nápadná zväčšením mozgovne a očníc. Mozog je posunutá dozadu a vpredu je čiastočne predelený kosťou (*septum interorbitale*). Spodná čeľusť je spojená s neurokranium pomocou

pohyblivej kosti os quardatum. Hrudných rebier je 3-9 párov. V hrudi je veľká plochá kosť, na ktorú sa upínajú lietacie svaly (*musculus pecten major*). Prsná kosť má priehľbeň, v ktorej sú uložené srdce, žalúdok a pečeň (Gaisler - Zima, 2002).

Pásma hornej končatiny tvoria 3 kosti: kľúčna kosť (*clavicula*). Pričom kľúčne kosti z pásiem oboch horných končatín zrastajú do vidlice (*furcula*), šablovitá lopatka (*scapula*) a mohutná krkavčia kosť (*coracoideum*), ktorá spája pásmo s prsnou kosťou. Pásma zadných končatín je zrastené do synsycra. Zadné končatiny sú tvorené stehenou kosťou, holennou kosťou (*tibiotarsus*) a behákom (*tarsometatarsus*) s článkami prstov (Sauer, 2003).

Nervová sústava. Mozog je v lebke posunutý dozadu, poglobule predného mozgu sú úplne hladké, bez závitou a brázd. Dobre sú vyvinuté tie časti mozgu, ktoré majú priamy vzťah k orgánom pohybu, zraku a sluchu. Vtáky majú 12 párov hlavových nervov (Brtek, 2001).

Zmyslové orgány. Veľmi dobre je vyvinutý zrak a sluch. Oko je spravidla kužeľovité, na rozdiel od cicavcov, kde je guľovité. Akomodáciu oka zabezpečuje ciliárny sval. Zvláštnym útvarom oka je vnútorný vejárik *pecten*. Tento vyživuje sietnicu. V sietnici je obrovská koncentrácia zrakových buniek, až 1 milión na mm^2

Ucho má vyvinuté tri oddiely. Vo vnútornom uchu je cochlea len mierne zahnutá. V strednom uchu je len *columella auris*, ktorá sa opiera o bubienok trojnožkou. *Columella* je zavesená na svale *ligamentum*. Dutina vnútorného ucha je spojená s ústnou dutinou Eustachovou trubicou. Vonkajšie ucho, zvukovod je krátky, ušnica je nahradená perím. Chuť a čuch sú často na báze jazyka, na podnebí a v hrdle.

Tráviaca sústava začína zobákom, ktorý býva upravený podľa charakteru potravy. Jazyk môže byť dlhý, lepkavý, rúrkovitý, s rohovinovitými háčikmi, alebo výrastkami. Do ústnej dutiny vyúsťujú slinné žľazy. Hltan je krátky, pažerák je dlhý, pretože vtáky majú dlhý krk. Žalúdok má dve časti: predná časť je *proventriculus* žľaznatý a zadnú časť tvorí žuvací *ventriculus*. Tráviaca sústava končí kloakou (Majzlan - Glváč, 2002).

Vtáky majú najvýkonnejšiu **Dýchaciu sústavu** zo všetkých stavovcov. Vzduch vdychnutý nozdrami na zobáku prúdi do pľúc priedušnicou a prieduškami, ktoré sa v pľúcach rozvetvujú. Niektoré tieto vetvy prechádzajú pľúcami a vstupujú do pľúcnych vakov, ktorých je päť párov. Pľúcne vaky majú funkciu rezervoára vzduchu, nadľahčujú a ochladzujú telo vtáka. S dýchacou sústavou je spojený hlasový ústroj (*syrinx*). Je umiestnený v mieste rozdvojenia priedušnice v priedušky. Vtáky nemajú bránicu (Papáček, 2000).

Cievna sústava. Srdce je štvordielne, úplne predelené prepážkou medzi ľavou a pravou na polovicu. Z ľavej komory vystupuje len pravá aorta. Majú relatívne najväčšie srdce

a tepnu. Tepové frekvencie sú u väčšiny vtákov v rozpätí 200 – 600 tepov za minútu a telesná teplota medzi 41 až 43 °C.

Urogenitálna sústava. Párové pravé obličky (*metanefros*) v tvare troch lalokov sú uložené v priehlbínach *synsacra*. Splodiny látkového metabolizmu v podobe kyseliny močovej – moč, sú odvádzané močovodmi (*uretheres*) do kloaky, odkiaľ odchádza spolu s trusom. Vtáky nemajú žiaden močový mechúr.

Pohlavné orgány samcov sú semenníky (*testes*), z ktorých vystupujú semenovody a tie odvádzajú spermie do zásobných včkov. Samice majú väčšinou funkčný len ľavý vaječník (*ovarium*). Vajcovod sa rozširuje v maternicu a pošvu, ktorá vyúsťuje do stredného oddielu kloaky (*urodea*). Penis majú vyvinutý len niektoré vtáky, napr. kačice. Vajcia vtákov sú bohaté na žltok. Na žltku je uložený zárodočný terčik, z ktorého sa vyvíja zárodok s tromi zárodočnými obalmi (Petřivalský, 2009).

1.6 Charakteristika ornitofauny podľa legislatívy SR, medzinárodných dohovorov a smerníc

V tabuľkovom prehľade v časti výsledky a diskusia uvádzam zoznam druhov operencov podľa jednotlivých administratívnych celkov, ktoré spadajú do pôsobnosti Správy chránenej krajinej oblasti Ponitrie. Zahŕňajú pôvodné druhy vtákov Slovenska, ktoré sú chránené a charakterizované podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohovorov a smerníc, na ktoré Slovensko pristúpilo. Položky pri jednotlivých druhoch predstavujú:

Druhy chránené a významné podľa našich právnych predpisov : vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny,

- (§) druhy európskeho významu (EÚ), druhy národného významu (NA), druhy vtákov na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia.

Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., § 4, príloha č. 4

- (§§) Chránené druhy živočíchov, prioritné druhy živočíchov a ich spoločenské hodnoty.

Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., § 5, príloha č. 6

- (§§) Spoločenská hodnota druhov vtákov prirodzene sa vyskytujúcich na území Slovenskej republiky.

Vyhláška MŽP SR č. 24/2003 Z.z., § 35, príloha č. 32

- a) Sú tu zdôraznené druhy európskeho významu (EÚ), ostatné druhy sa považujú za druhy národného významu (NA),
- b) Druhy uvedené v tejto prílohe sa považujú sa pôvodné druhy chránených živočíchov.

(AE) AEWA (1995): Dohoda zabezpečuje koordináciu opatrení na ochranu africko-euroázijských sťahovavých druhov vodných vtákov s osobitným zreteľom na ohrozené druhy. Predmetom ochrany je 172 druhov vtákov, ktoré sú po určitú dobu svojho ročného životného cyklu závislé od špecifických stanovišť – mokradí. Sú to napr. potápky, potáplice, volavky, bociany, žeriavy, kačice, husi, chriaštele, čajky, rybáre a mnohé ďalšie druhy vodného vtáctva. Z celkového počtu druhov sa na Slovensku prirodzene vyskytuje 103 vtáčích druhov, ktoré všetky sú v zmysle vyhlášky MŽP SR č. 93/1999 Z. z. o chránených rastlinách a chránených živočíchoch a o spoločenskom ohodnocovaní chránených rastlín, chránených živočíchov a drevín v znení neskorších predpisov zaradené medzi chránené živočíchy, buď s celoročnou ochranou (98 druhov), ktorých usmrcovanie je zakázané alebo s určenou dobou ochrany (5 druhov), ktorých odchyt a usmrcovanie za účelom lovu je mimo dobu ochrany možné (www.enviroportal.sk/dohovory, 2010).

(BE) Bernská konvencia – Bern Convention (1997): Dohovor o ochrane európskych voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats) je výsledkom dlhoročnej snahy európskych štátov koordinovaný postup pri ochrane rastlín a živočíchov a ich prírodných stanovišť. Cieľom dohovoru je ochrana voľne žijúcich rastlín a živočíchov a ich prírodných stanovišť v Európe, osobitne tých, ktorých zachovanie vyžaduje spoluprácu niekoľkých štátov, pričom osobitný dôraz sa kladie na ohrozené a zraniteľné druhy, vrátane ohrozených a zraniteľných sťahovavých druhov. Zmluvné strany prijali potrebné legislatívne a správne opatrenia na zabezpečenie ochrany druhov flóry a fauny uvedených v nasledovných prílohách:

- **Príloha 1:** Prísne chránené druhy rastlín,
- **Príloha 2:** Prísne chránené druhy živočíchov,
- **Príloha 3:** Chránené druhy živočíchov.

(BI) Smernica 79/409/EEC- Birds Directive (1991) Smernica zabezpečuje ochranu prirodzene sa v Európe vyskytujúcich ako aj migrujúcich vtákov. Pokrýva ochranu, obhospodarovanie, reguláciu nie len dospelých jedincov, ale aj vajec, hniezd a prirodzených stanovišť.

- **Príloha 1:** obsahuje druhy, pre ktoré členské štáty prijmu potrebné opatrenia na ochranu, zachovanie alebo obnovu dostatočnej diverzity a výmery biotopov.

(BO) Bonnská konvencia – Bonn Convention (1997): Dohovor je zameraný na ochranu terestriálnych, morských a lietajúcich migrujúcich druhov v celom ich areáli, pričom osobitnú pozornosť venuje tým druhom, ktorých stav je nepriaznivý. Vytvára rámec pre podporu, spoluprácu a propagáciu pri výskume sťahovavých druhov, pre zabezpečenie bezprostrednej ochrany sťahovavých druhov uvedených v Prílohe 1 a uzatváranie dohôd o ochrane a obhospodarovanie druhov uvedených v Prílohe 2.

- **Príloha 1:** Ohrozené sťahovavé druhy.
- **Príloha 2:** Sťahovavé druhy, ktoré majú byť predmetom medzinárodných dohôd.

(W) Washingtonská konvencia – Washington Convention, CITES (1997): Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín. Konvencia reguluje obchod s jedincami ohrozených druhov nadobudnutých z voľnej prírody a kontroluje obchod s jedincami odchovanými v zajatí alebo vypestovanými v kultúre. Dohovor sa vzťahuje nielen na živé živočíchy a rastliny, ale aj na mŕtve jedince, ich časti alebo výrobky z nich ako sú mäso, koža, trofeje, kabeľky a vajíčka.

- **Príloha 1**

- **Príloha 2**

- **Príloha 3**

(HD) Smernica 92/43/EEC – Habitat Directive (1996): Smernica o ochrane prírodných biotopov a voľne žijúcej fauny a flóry. Na území členských štátov Európskej únie vytvára všeobecný rámec pre ochranu živočíchov, rastlín a prírodných a zabezpečuje tvorbu ekologickej siete osobitne chránených území ochrany prírody (Natura 2000) v záujme zabezpečenia ich priaznivého stavu. Má nasledovné prílohy:

- **Príloha 2:** Druhy rastlín a živočíchov, ktorých ochrana vyžaduje určenie osobitných území ochrany prírody.

- **Príloha 4:** Druhy rastlín a živočíchov, ktoré potrebujú prísnu ochranu.

- **Príloha 5:** Druhy rastlín a živočíchov, ktorých zber alebo lov v prírode a exploácia podliehajú riadenej regulácii.

(RL) Červený zoznam Svetového zväzu ochrany – IUCN Red List (1994): Červené zoznamy sú vydávané Svetovým zväzom ochrany prírody. Predstavujú systém hodnotenia stupňa ohrozenosti druhov na základe súčasného stavu poznania populačnej biológie vo vzťahu k záujmom ochrany prírody. Červené zoznamy obsahujú nasledovné kategórie ohrozenosti:

CR – kriticky ohrozený

EN- ohrozený

VU – zraniteľný

LR – menej ohrozený s podkategóriami : **cd** – závislý na ochrane

nt – takmer ohrozený

lc – najmenej ohrozený

DD – údajovo nedostatočný (www.enviroportal.sk/dohovory, 2010).

2 CIEĽ PRÁCE

Cieľom predloženej diplomovej práce je na základe získaných zdrojov popísať charakteristiku monitorovaného územia a vyhodnotiť výskyt ornitofauny v Chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Zoznam druhov vtákov je uvádzaný podľa jednotlivých administratívnych celkov spadajúcich do pôsobnosti Správy chránenej krajinskej oblasti Ponitrie. Zahŕňa pôvodné druhy vtákov, ktoré sú chránené podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohôd a smerníc, na ktoré Slovenská republika pristúpila.

3 MATERIÁL A METODIKA PRÁCE

Poznatky o faune na území CHKO Ponitrie boli zhromažďované a uložené v databáze, ktorá je súčasťou Informačného systému taxónov a biotopov (ISTB) Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky. Informačný systém taxónov a biotopov pozostáva z centrálného servera umiestneného v centre Štátnej ochrany prírody SR (Centrálna Databáza), 30 malých serverových inštalácií umiestnených na správach NP, CHKO alebo RSOPK alebo v rôznych neziskových inštitúciách, a viac ako 100 klientských inštalácií používaných na plnenie dát nazývaných Aplikácie pre Externistu. Centrálna Databáza pracuje na systéme MySQL. Ostatné aplikácie sú vyvinuté na troch rôznych platformách: MS Access, Paradox a webové rozhranie (www.daphne.sk, 2010).

Databáza fauny Správy CHKO Ponitrie je budovaná v rôznych podobách prakticky od jej vzniku. Hlavný dôraz bol kladený na čo najpresnejšiu lokalizáciu faunistického záznamu. Ako základ bola zvolená plošná jednotka odvodená od mapovacieho štvorca Databanky fauny Slovenska – a to jedna šesnástina tejto plochy (Ambros-Eliáš, 1986).

S nástupom nových technológií (PC, GPS) dochádza k využívaniu elektronických databáz. Na mieru bol vytvorený softwar na racionálny spôsob zberu, ukladania a lokalizácie faunistických údajov F-ZOO (Ambros-Baláž, 1999), ktorý položil základ dnešného Informačného systému taxónov a biotopov. V ňom sú integrované v príslušnej štruktúre informácie o taxóne a jeho lokalizácii. Jednotlivé údaje databázy avifauny boli získané:

1. výpisom existujúcich údajov z literárnych zdrojov,
2. vlastnými údajmi získanými v teréne.

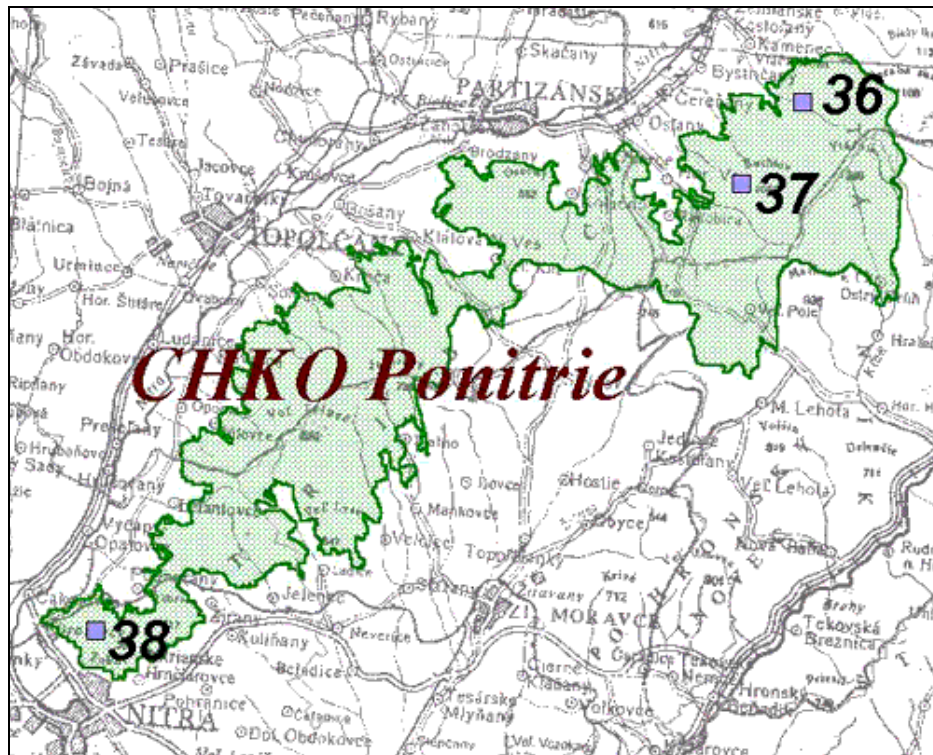
Zoznamy druhov vtákov uvedené vo výsledkoch predloženej diplomovej práce predstavujú kvalitu a kvantitu databázy fauny údajmi zapísanými k roku 2008.

3.1 Charakteristika monitorovaného územia CHKO Ponitrie

Chránená krajinná oblasť Ponitrie bola vyhlásená v roku 1985 Vyhláškou Ministerstva kultúry SSR 58/85 Zb.z. (Obr. 1). Dôvodom vyhlásenia tohto územia za veľkoplošné chránené územie bola ochrana jedinečných prírodných a estetických hodnôt zoskupených na vymedzenom území pred narastajúcim antropickým tlakom. Územná pôsobnosť Správy CHKO

Ponitrie zaberá od roku 2000 okresy Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany, Partizánske, Bánovce nad Bebravou, Prievidza a časť okresu Žarnovica, s celkovou rozlohou 37 665 ha (Ambros, 2004).

V chránenej krajinskej oblasti sa nachádza 11 národných prírodných rezervácií, 27 prírodných rezervácií, 14 prírodných pamiatok a 38 chránených areálov (www.uzemia.enviroportal.sk, 2010).

(zdroj: www.sazp.sk, 2010)

Obrázok 1

Mapa CHKO Ponitrie

3.1.1 Geologická stavba územia

Chránená krajinná oblasť Ponitrie sa nachádza v dvoch odlišných orografických celkoch Tribeči a Vtáčniku. Líšia sa po stránke geologickej stavby, typológie lesov, rastlinných a živočíšnych spoločenstiev. Tribeč patrí ku starým jadrovým pohoriam a je súčasťou Fatransko – tatranskej oblasti. Budujú ho kryštallické bridlice, granodiority, ale i horniny mezozoika (vápence, dolomity, kremence, bridlice), z ktorých k morfológicky ojedinelým

patria kremencové hôrky, lemujúce jeho chrbát zo západu na východ. V oblasti Razdielskeho masívu je Tríbeč masívnejší a na širokých chrbtoch sa zachovali zvyšky zarovnaného neogénneho povrchu. Mladšie pohorie sopečného pôvodu - Vtáčnik je súčasťou vulkanického Slovenského stredohoria (www.sazp.sk). Najrozšírenejšie v jeho území sú andezity a ich pyroklastiká. Pyroklastiká prevládajú na okrajoch pohoria tufity, v okolí Cígľa, Novej Lehoty a Veľkej Lehoty aj sladkovodné sedimenty, íly a štrky. Vo vyšších polohách sa striedajú tufové materiály uložené vo vode s materiálmi uloženými na súši. Kyslá ryolitová séria je zastúpená na Bielej skale. Finálny vulganizmus predstavujú bazaltoidné andezity. Hrebeň Vtáčníka smer SSV – JJZ je obmedzený tektonicky voči susediacim kotlinám. Sopečno komplexný masív pohoria leží na zníženej časti chrbta spájajúceho v ich podloží Tríbeč s pohorím Žiar. Rozrušovaním horských krýh so zvrstvených sopísk pri rozdielnej rozpojitosti hornín vzniká reliéf v ktorom sa striedajú miernejšie svahy a zníženiny na tufoch a sopečných pieskoch so strmšími sklonmi na tvrdých lávových prúdoch. V hlbšie rezanom reliéfe v lávových prúdoch sa tvoria bralovité skalné vrchy (Rusňáková – Ďurečková 2002).

3.1.2 Klimatické pomery

Pre celú oblasť je dominantné prechodné podnebie. Rozdiely v podnebí sú podmienené rozdielom nadmorskej výšky. Vyššie položené časti pohorí sa nachádzajú v chladnejšej oblasti vo vlhkých polohách. Územie Podunajskej nížiny a Hornonitrianskej kotliny patrí do teplej, mierne vlhkej klimatickej oblasti s miernou zimou. Najvyššie polohy Tríbeča a Vtáčníka patria do chladnej oblasti (Maderič, 1989).

Priemerná ročná teplota je okolo 10 °C, pričom najchladnejšie mesiace /január, február/ majú priemernú teplotu - 3 °C a najteplejší mesiac /júl/ okolo 20 °C, smerom do vyšších polôh teplota vzduchu klesá. Južne naklonené svahy majú dlhší slnečný svit ako severne naklonené svahy. Výšková stupňovitosť sa prejavuje aj v množstve zrážok. Zrážky na vrchole Vtáčníka sú v chladnom polroku viac než 500 mm, v teplom polroku vyše 600 mm (Tesák – Vološčuk - Janota, 1989).

Dôležitou klimatickou charakteristikou sú veterné pomery. V celej chránenej oblasti prevládajú severné a severozápadné vetry. Hrúbka snehovej pokrývkyje na Vtáčniku 50 cm a na Tríbeči 60 – 100 cm. Snehová pokrývka sa udrží okolo dvoch mesiacov (Babčanová a kol., 1981).

3.1.3 Flóra a fauna CHKO Ponitrie

Územie CHKO Ponitrie je svojimi jedinečnými prírodnými pomermi a pestrou druhovou skladbou výnimočnou ukázkou vývoja fauny a flóry v Karpatskom oblúku po dobe ľadovej. Rastie tu cez 1200 druhov vyšších rastlín, pričom sú tu zastúpené tzv. hraničné prvky, ktoré dosahujú severné, východné, západné, prípadne južné hranice svojho výskytu. Zo živočíchov tu bolo doteraz zistených viac ako 5500 druhov. Pre tieto neoceniteľné prírodné hodnoty bola podstatná časť územia CHKO Ponitrie zaradená do zoznamu navrhovaných území európskeho významu, ktoré sú súčasťou budovanej súvislej európskej siete chránených území NATURA 2000. Navrhované územie európskeho významu Zoborské vrchy sa vyznačuje veľkou biodiverzitou, kde na ploche 1854 ha je zaevidovaných až 17 typov európsky významných biotopov, v ktorých sa z európsky najvýznamnejších druhov rastlín vyskytujú jazýčkovec východný (*Himantoglossum caprinum*), najmajestátnejšia orchidea Slovenska a poniklec veľkokvetý (*Pulsatilla grandis*). Najvýznamnejší je však výskyt rastliny peniažtek slovenský (*Thlaspi jankae*), ktorý bol pre svetovú vedu prvý raz opísaný práve zo Zoborských vrchov. Okrem Zoborských vrchov bol na celom svete nájdený potom už iba na území Slovenského krasu.

Lesy tvoria na južnej strane prevažne dubovo-hrabové porasty s prímiesou *Pinus nigra* vo vrcholovej časti. Bukovo-hrabové porasty prevládajú na severných svahoch a v zatienených údoliach (Krištín, 1987).

Z európsky významných druhov živočíchov tu môžeme nájsť: v bučinách severných svahov chrobákov fuzáča alpského (*Rosalia alpina*), v dubinách fuzáča veľkého (*Cerambyx cerdo*) a roháča obyčajného (*Lucanus cervus*). Na prítomnosti vody sú závislé kunka žltobruchá (*Bombina variegata*) a kunka červenobruchá (*Bombina bombina*). Pri troche šťastia možno na jar stretnúť jaštericu zelenú (*Lacerta viridis*), samec tohto druhu je v čase rozmnožovania krásne sfarbený. Na skalách a v jaskyniach majú domov netopiere lietavec sťahovavý (*Miniopterus schreibersii*) a netopier obyčajný (*Myotis myotis*).

Na tomto území sa nachádzajú Národná prírodná rezervácia Zoborská lesostep a Prírodná rezervácia Žibrica. Biotopy obnažených kremenných skalných útvarov, lemujúce pohorie Tribeč zo západu aj východu reprezentuje navrhované územie európskeho významu Kremencové hôrky, ktoré zahŕňajú Národnú prírodnú rezerváciu Hrdovická, prírodné rezervácie Solčiansky háj a Kovarsk hôrka. Dôležité stanovištia vstavačovitých rastlín reprezentujú navrhované územia európskeho významu Kostolianske lúky a Gýmeš s

chráneným areálom Jelenská gaštanica, ktorá bola založená už v 13. stor. na úpätí hradu Gýmeš ako jedna z najstarších introdukcií lesných drevín na Slovensku. Medzi navrhované európsky významné tzv. vtáčie územia patrí Tribeč, známy výskytom orla kráľovského, výra skalného, leleka lesného, včelára lesného, d'atľa prostredného a iných vzácnych druhov ornitofauny. Ďalším významným navrhovaným územím európskeho významu je Vtáčnik, kde na ploche 9619 ha sa vyskytuje 9 typov európsky významných biotopov. Veľmi zaujímavé sú na vrchole Vtáčnika porasty zakrpatených bukov odolávajúce extrémom počasia. V ťažko prístupných miestach sa zachovali pôvodné, hospodárením málo ovplyvnené prírodné lesy, ktoré sú domovom našich najväčších šeliem – medveďa a rysi. Skalnaté bralá obývajú dravé vtáky, predovšetkým sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*) (www.sopsr.sk/natur, 2010).

4 VÝSLEDKY PRÁCE A DISKUSIA

Jedná sa o prácu kompilačného charakteru, ktorá je spracovaná na základe výsledkov ornitologického výskumu na území Chránenej krajinej oblasti Ponitrie. Tieto výsledky potvrdzujú, že uvedené územie má okrem iných prírodných a krajinárskych hodnôt, aj úctyhodný význam ornitologický. Hniezdne možnosti tu nachádzajú mnohé chránené druhy ornitofauny, ba aj druhy vzácne a kriticky ohrozené, či už v slovenskom, alebo európskom merítke.

V tabuľkovom prehľade je uvedený zoznam druhov vtákov vyskytujúcich sa v Chránenej krajinej oblasti Ponitrie, ktoré sú chránené a charakterizované podľa našej legislatívy a druhy, ktoré sú významné z hľadiska medzinárodných dohovorov a smerníc, na ktoré Slovensko pristúpilo. Predmetné druhy vtákov sú rozdelené podľa výskytu v administratívnych celkoch, ktoré spadajú do pôsobnosti Správy CHKO Ponitrie. Od roku 2000 územná pôsobnosť Správy CHKO Ponitrie zaberá okresy Nitra, Zlaté Moravce, Topoľčany, Partizánske, Prievidza, Bánovce nad Bebravou a časť okresu Žarnovica, s celkovou rozlohou 37 665 ha. Zoznamy druhov vtákov uvedené vo výsledkoch predloženej diplomovej práce predstavujú údaje zistené do roku 2008. Celkový prehľad zistených druhov v monitorovanom území je uvedený v tabuľke 10.

V tabuľke 1 je uvedený zoznam druhov vtákov vyskytujúcich sa v okrese Bánovce nad Bebravou. V tejto lokalite bolo celkovo zistených 54 druhov vtákov z radov pelikánotvaré (Pelecaniformes), sokolotvaré (Falconiformes), kurotvaré (Galliformes), kulíkotvaré (Charadriiformes), holubotvaré (Columbiformes), kukučkotvaré (Cuculiformes), lelkotvaré (Caprimulgiformes), dážďovníkotvaré (Apodiformes), krakľotvaré (Coraciiformes), d'atlotvaré (Piciformes) a vrabcotvaré (Passeriformes). Podľa Červeného zoznamu Svetového zväzu ochrany prírody (2006) patrí k zraniteľným druhom len dudok chochlatý (*Upupa epops*) a do kategórie menej ohrozených druhov je zaradených 8 druhov.

Tabuľka 1 Okres Bánovce nad Bebravou

P.č.	Druh	Vyhláška č.24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	RL
1	<i>Accipiter nisus</i>	NA			2		2	2	LR
2	<i>Aegithalos caudatus</i>	NA			2				

3	<i>Anthus trivialis</i>	NA			2				
4	<i>Apus apus</i>	NA			3				
5	<i>Aquila chrysaetos</i>	EU	EU		2	1	2	2	
6	<i>Bonasa bonasia</i>	EU	EU						LR
7	<i>Buteo buteo</i>	NA			2		2	2	LR
8	<i>Caprimulgus europaeus</i>	EU	EU		2	1			
9	<i>Certhia familiaris</i>	NA			2				
10	<i>Ciconia ciconia</i>	EU	EU	1	2	1	2		LR
11	<i>Cinclus cinclus</i>	NA			2				LR
12	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	NA			2				
13	<i>Corvus corax</i>	NA			1				
14	<i>Cuculus canorus</i>	NA			1				
15	<i>Delichon urbica</i>	NA			2				
16	<i>Dryocopus martius</i>	EU	EU		2	1			
17	<i>Emberiza citrinella</i>	NA			2				
18	<i>Erithacus rubecula</i>	NA			2		2		
19	<i>Falco peregrinus</i>	EU	EU		2	1	2	1	
20	<i>Falco tinnunculus</i>	NA			2		2	2	LR
21	<i>Ficedula albicollis</i>	EU	EU		2	1	2		
22	<i>Fringilla coelebs</i>	NA			3				
23	<i>Hirundo rustica</i>	NA			2				
24	<i>Jynx torquilla</i>	NA	NA		2				
25	<i>Lanius collurio</i>	EU	EU		2	1			
26	<i>Lullula arborea</i>	EU	EU		3	1			
27	<i>Motacilla alba</i>	NA			2				
28	<i>Motacilla cinerea</i>	NA			2				
29	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NA			2				
30	<i>Parus ater</i>	NA			2				
31	<i>Parus caeruleus</i>	NA			2				
32	<i>Parus cristatus</i>	NA			2				
33	<i>Parus major</i>	NA			2				
34	<i>Parus palustris</i>	NA			2				
35	<i>Pernis apivorus</i>	EU	EU		2	1	2	2	LR
36	<i>Phylloscopus collybita</i>	NA			2		2		
37	<i>Phylloscopus trochilus</i>	NA			2		2		
38	<i>Picus canus</i>	EU	EU		2	1			
39	<i>Prunella modularis</i>	NA			2				
40	<i>Regulus ignicapillus</i>	NA			2		1		
41	<i>Regulus regulus</i>	NA			2		1		
42	<i>Scolopax rusticola</i>	NA	NA		3		1		LR
43	<i>Sitta europaea</i>	NA			2				
44	<i>Streptopelia turtur</i>	NA	NA		3			3	
45	<i>Sylvia atricapilla</i>	NA			2		2		
46	<i>Sylvia borin</i>	NA			2		2		
47	<i>Sylvia communis</i>	NA			2		2		

48	<i>Sylvia curruca</i>	NA			2		2		
49	<i>Sylvia nisoria</i>	EU	EU		2	1	2		
50	<i>Tetrao urogallus</i>	EU	EU		3	1			
51	<i>Turdus merula</i>	NA			3		2		
52	<i>Turdus philomelos</i>	NA			3		2		
53	<i>Turdus viscivorus</i>	NA			3		2		
54	<i>Upupa epops</i>	NA	NA		2				VU

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V okrese Levice bolo celkovo zistených len 8 druhov vtákov z radov sokolotvaré (Falconiformes), bocianotvaré (Ciconiformes), krakľotvaré (Coraciiformes) a vrabcotvaré (Passeriformes). K zraniteľným druhom v tejto oblasti patrí bučiačik obyčajný (*Ixobrychus minutus*) a k menej ohrozeným druhom bocian biely (*Ciconia ciconia*), čo potvrdzuje aj (Sedláček, 1988).

Tabuľka 2 Okres Levice

P.č.	Druh	Vyhláška č.24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	RL
1	<i>Aquila pomarina</i>	EU	EU		2	1	2	2	
2	<i>Calamodus melanopogon</i>				2	1	2		
3	<i>Ciconia ciconia</i>	EU	EU	1	2	1	2		LR
4	<i>Ixobrychus minutus</i>	EU	EU	1	2	1	2		VU
5	<i>Lanius collurio</i>	EU	EU		2	1			
6	<i>Merops apiaster</i>	NA	NA		2		2		
7	<i>Pernis apivorus</i>	EU	EU		2	1	2	2	
8	<i>Riparia riparia</i>	NA	NA		2				

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

Okrese Nitra je z hľadiska početnosti druhov vtákov najpočetnejší. Druhovú pestrosť je podmienená klimatickými a vegetačnými pomermi a celkovou polohou pohoria na rozhraní panónskej a karpatskej oblasti (Kollár-Lacika, 2005). Z celkového počtu 169 druhov vtákov patrí 1 ku kriticky ohrozeným a to sokol rároh (*Falco cherrug*), 6 k ohrozeným, 8 k zraniteľným, 33 k menej ohrozeným a 1 k najmenej ohrozeným druhom.

Tabuľka 3 Okres Nitra

P.č.	Druh	Vyhláška č. 24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	RL
1	<i>Accipiter gentilis</i>	NA			2		2		LR
2	<i>Accipiter nisus</i>	NA			2		2	2	LR

3	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	NA			2		2		LR
4	<i>Acrocephalus palustris</i>	NA			2		2		
5	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	NA			2		2		
6	<i>Actitis hypoleucos</i>	NA	NA	1	2		2		LRcd
7	<i>Aegithalos caudatus</i>	NA			2				
8	<i>Alauda arvensis</i>	NA	NA		3				
9	<i>Alcedo atthis</i>	EU	EU		2	1			LR
10	<i>Anas acuta</i>	NA	NA	1	3		2	3	EN
11	<i>Anas clypeata</i>	NA	NA	1	3		2	3	EN
12	<i>Anas crecca</i>	NA	NA	1	2		2	3	VU
13	<i>Anas penelope</i>	NA	NA	1	3		2	3	
14	<i>Anas platyrhynchos</i>	NA	NA	1	3		2		
15	<i>Anas querquedula</i>	NA	NA	1	3		2	3	LR
16	<i>Anas strepera</i>	NA	NA	1	3		2		LR
17	<i>Anser anser</i>	NA	NA	1	3		2		EN
18	<i>Anser fabalis</i>	NA	NA	1	3		2		
19	<i>Anthus campestris</i>	EU	EU		2	1			EN
20	<i>Anthus pratensis</i>	NA			2				
21	<i>Anthus trivialis</i>	NA			2				
22	<i>Apus apus</i>	NA			3				EN
23	<i>Aquila heliaca</i>	EU	EU		2	1	1	1	VU
24	<i>Aquila pomarina</i>	EU	EU		2	1	2	2	
25	<i>Ardea cinerea</i>	NA	NA		3				LR
26	<i>Asio otus</i>	NA			2			2	
27	<i>Aythya ferina</i>	NA	NA	1	3		2		
28	<i>Aythya fuligula</i>	NA	NA	1	3		2		
29	<i>Bombycilla garrulus</i>	NA			2				
30	<i>Bonasa bonasia</i>	EU	EU						LR
31	<i>Bubo bubo</i>	EU	EU		2	1		2	
32	<i>Bucephala clangula</i>	NA	NA	1	3		2		
33	<i>Buteo buteo</i>	NA			2		2	2	LR
34	<i>Buteo lagopus</i>	NA			2		2	2	LR
35	<i>Calamodrus melanopogon</i>				2	1	2		
36	<i>Calidris alpina</i>	NA	NA	1	2		2		
37	<i>Calidris minuta</i>	NA	NA						
38	<i>Caprimulgus europaeus</i>	EU	EU		2	1			
39	<i>Carduelis cannabina</i>	NA			2				
40	<i>Carduelis carduelis</i>	NA			2				
41	<i>Carduelis flammea</i>	NA			2				
42	<i>Carduelis flavirostris</i>	NA			2				
43	<i>Carduelis spinus</i>	NA			2				
44	<i>Certhia brachydactyla</i>	NA			2				
45	<i>Certhia familiaris</i>	NA			2				
46	<i>Ciconia ciconia</i>	EU	EU	1	2	1	2		LR
47	<i>Ciconia nigra</i>	EU	EU	1	2	1	2	2	LR

48	<i>Cinclus cinclus</i>	NA			2				LR
49	<i>Circus aeruginosus</i>	EU	EU		2	1	2	2	LR
50	<i>Circus cyaneus</i>	EU	EU		2	1	2	2	
51	<i>Circus pygargus</i>	EU	EU		2	1	2	2	VU
52	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	NA			2				
53	<i>Columba oenas</i>	NA			3				LR
54	<i>Corvus corax</i>	NA			3				
55	<i>Coturnix coturnix</i>	NA	NA		3		2		LR
56	<i>Cuculus canorus</i>	NA			3				
57	<i>Cygnus olor</i>	NA	NA	1	3		2		
58	<i>Delichon urbica</i>	NA			2				
59	<i>Dendrocopos leucotos</i>	EU	EU		2	1			LR
60	<i>Dendrocopos major</i>	NA			2				
61	<i>Dendrocopos medius</i>	EU	EU		2	1			
62	<i>Dendrocopos minor</i>	NA			2				
63	<i>Dendrocopos syriacus</i>	EU	EU		2	1			
64	<i>Dryocopus martius</i>	EU	EU		2	1			
65	<i>Egretta alba</i>	EU	EU						EN
66	<i>Emberiza citrinella</i>	NA			2				
67	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NA			2				
68	<i>Erithacus rubecula</i>	NA			2		2		
69	<i>Falco cherrug</i>	NA	NA		2		2	2	CR
70	<i>Falco subbuteo</i>	NA			2		2	2	LR
71	<i>Falco tinnunculus</i>	NA			2		2	2	LR
72	<i>Ficedula albicollis</i>	EU	EU		2	1	2		
73	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NA			2				
74	<i>Ficedula parva</i>	EU	EU		2	1	2		
75	<i>Fringilla coelebs</i>	NA			3				
76	<i>Fringilla montifringilla</i>	NA			3				
77	<i>Fulica atra</i>	NA	NA		3				
78	<i>Galerida cristata</i>	NA	NA		3				LR
79	<i>Gallinago gallinago</i>	NA	NA	1	3		2		LR
80	<i>Gallinula chloropus</i>	NA	NA		3				
81	<i>Hippolais icterina</i>	NA			2		2		
82	<i>Hirundo rustica</i>	NA			2				
83	<i>Charadrius dubius</i>	NA	NA	1	2		2		LR
84	<i>Chlidonias leucopterus</i>	NA	NA	1	2		2		
85	<i>Chlidonias niger</i>	EU	EU	1	2	1	2		VU
86	<i>Chloris chloris</i>				2				
87	<i>Jynx torquilla</i>	NA	NA		2				
88	<i>Lanius collurio</i>	EU	EU		2	1			
89	<i>Lanius excubitor</i>	NA	NA		2				LR
90	<i>Lanius minor</i>	EU	EU		2	1			VU
91	<i>Larus cachinnans</i>		NA						
92	<i>Larus canus</i>	NA	NA		3				

93	Larus minutus	NA	NA		2				
94	Larus ridibundus	NA			3				
95	Locustella fluviatilis	NA			2		2		
96	Locustella luscinioides	NA			2		2		LR
97	Locustella naevia	NA			2		2		
98	Loxia curvirostra	NA			2				
99	Lullula arborea	EU	EU		3	1			
100	Luscinia megarhynchos	NA			2		2		
101	Mergus albellus	EU	EU		2	1	2		
102	Mergus merganser	NA	NA		3		2		
103	Merops apiaster	NA	NA		2		2		LR
104	Motacilla alba	NA							
105	Motacilla cinerea	NA			2				
106	Motacilla flava	NA			2				
107	Muscicapa striata	NA	NA		2		2		
108	Nucifraga caryocatactes	NA			2				
109	Oenanthe oenanthe	NA			2		2		
110	Oriolus oriolus	NA			2				
111	Parus ater	NA			2				
112	Parus caeruleus	NA			2				
113	Parus major	NA			2				
114	Parus palustris	NA			2				
115	Passer montanus	NA			3				
116	Perdix perdix	NA			3				LR
117	Pernis apivorus	EU	EU		2	1	2	2	LR
118	Phalacrocorax carbo	NA	NA		3	1			
119	Philomachus pugnax	EU	EU	1	3	1	2		
120	Phoenicurus ochruros	NA			2		2		
121	Phoenicurus phoenicurus	NA	NA		2		2		
123	Phylloscopus collybita	NA			2		2		
124	Phylloscopus sibilatrix	NA			2		2		
125	Phylloscopus trochilus	NA			2		2		
126	Picoides tridactylus	EU	EU		2	1			
127	Picus canus	EU	EU		2	1			
128	Picus viridis	NA			2				
129	Plectrophenax nivalis	NA			2				
130	Podiceps auritus	EU		1	2	1	2		
131	Podiceps cristatus	NA	NA		3				
132	Podiceps nigricollis	NA	NA		2				LR
133	Porzana porzana	EU	EU	1	2	1	2		LR
134	Prunella collaris	NA			2				LR
135	Prunella modularis	NA			2				
136	Pyrrhula pyrrhula	NA			3				
137	Rallus aquaticus	NA	NA		3				
138	Regulus ignicapillus	NA			2		2		

139	Regulus regulus	NA			2		2		
140	Remiz pendulinus	NA			2				
141	Riparia riparia	NA	NA		2				
142	Saxicola rubetra	NA			2		2		
143	Saxicola torquata	NA	NA		2		2		
144	Scolopax rusticola	NA	NA		3		1		LR
145	Serinus serinus	NA			2				
146	Sitta europaea	NA			2				
147	Sterna hirundo	EU	EU	1	2	1	2		LR
148	Streptopelia decaocto	NA			3				
149	Streptopelia turtur	NA	NA		3			3	
150	Strix aluco	NA			2			2	
151	Sylvia atricapilla	NA			2		2		
152	Sylvia borin	NA			2		2		
153	Sylvia communis	NA			2		2		
154	Sylvia curruca	NA			2		2		
155	Sylvia nisoria	EU	EU		2	1	2		
156	Tachybaptus ruficollis	NA	NA		2				
157	Tringa glareola	EU	EU	1	2	1	2		
158	Tringa nebularia	NA	NA	1	3		2		
159	Tringa ochropus	NA	NA	1	2		2		
160	Tringa totanus	NA	NA	1	3		2		VU
161	Troglodytes troglodytes	NA			2				
162	Turdus iliacus	NA			3		2		
163	Turdus merula	NA			3		2		
164	Turdus philomelos	NA			3		2		
165	Turdus pilaris	NA			3		2		
166	Turdus viscivorus	NA			3		2		
167	Tyto alba	NA	NA		2			2	VU
168	Upupa epops	NA	NA		2				VU
169	Vanellus vanellus	NA		1	3		2		LR

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V tabuľke 4 sú uvedené údaje o výskyte 40 druhov vtákov v okrese Partizánske z radov sokolotvaré (Falconiformes), kurotvaré (Galliformes), kulíkotvaré (Charadriiformes), holubotvaré (Columbiformes), husotvaré (Anseriformes), lelkotvaré (Caprimulgiformes), krakľotvaré (Coraciiformes), d'atlotvaré (Piciformes) a vrabcotvaré (Passeriformes). Z tejto lokality patrí k zraniteľným druhom len jeden a to dudok chochlatý (*Upupa epops*), do kategórie menej ohrozených druhov je zaradených 11 druhov.

Do okresu Partizánske zasahuje aj chránené vtáčie územie Tríbeč. Toto územie patrí medzi najvýznamnejšiu oblasť na Slovensku pre hniezdenie orla kráľovského, ktorý tu bol zistený už v roku 1949 (Sládek 1959), no podľa neho tu pravdepodobne orly hniezdili

podstatne skôr a na základe pátrania v literatúre je to aj môj názor. Pravidelne tu hniezdi viac ako 1 % národnej populácie druhov výr skalný, lelek lesný, včelár lesný, ďateľ prostredný, muchárik bielokrký, prepelica poľná, krutihlav hnedý, hrdlička poľná, žltochvost lesný, muchár sivý a penica jarabá, čím sa potvrdili závery, ktoré popisuje (Harvančík, 2007).

Tabuľka 4 Okres Partizánske

P.č.	Druh	Vyhláška č. 24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohro zenie RL
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	
1	Accipiter gentilis	NA	NA		2		2	2	LR
2	Accipiter nisus	NA	NA		2		2	2	LR
3	Acrocephalus palustris	NA	NA		2		2		
4	Alcedo atthis	EU	EU		2	1			
5	Anas platyrhynchos	NA	NA		3		2		
6	Aquila pomarina	EU	EU	1	2	1	2	2	
7	Aethe noctua	NA			2			2	
8	Bonasa bonasia	EU	EU						LR
9	Bubo bubo	EU	EU		2	1		2	LR
10	Caprimulgus europaeus	EU	EU		2	1			
11	Ciconia ciconia	EU	EU	1	2	1	2		LR
12	Cinclus cinclus	NA			2				LR
13	Circus aeruginosus	NA			2		2	2	
14	Corvus corax	EU	EU		2	1			
15	Dendrocopos medius	NA			2				
16	Emberiza schoeniclus	NA			2				
17	Falco subbuteo	NA			2		2	2	LR
18	Falco tinnunculus	NA			2		2	2	LR
19	Ficedula parva	EU	EU		2	1	2		
20	Gallinula chloropus	NA	NA		3				
21	Jynx torquilla	NA	NA		2				
22	Lanius collurio	EU	EU		2	1			
23	Lanius excubitor	NA	NA		2				LR
24	Locustella naevia	NA			2		2		
25	Motacilla cinerea	NA			2				
26	Muscicapa striata	NA	NA		2		2		
27	Nucifraga caryocatactes	NA			2				
28	Pernis apivorus	EU	EU		2	1	2	2	LR
29	Phoenicurus phoenicurus	NA	NA		2		2		
30	Podiceps cristatus	NA	NA		3				
31	Pyrrhula pyrrhula	NA			3				
32	Rallus aquaticus	NA	NA		3				
33	Scolopax rusticola	NA	NA		3		2		LR

34	Streptopelia turtur	NA	NA		3			3	
35	Strix aluco	NA			2			2	
36	Sylvia nisoria	EU	EU		2	1	2		
37	Tachybaptus ruficollis	NA	NA		2				
38	Troglodytes troglodytes	NA			2				
39	Turdus pilaris	NA			3		2		
40	Upupa epops	NA	NA		2				VU

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V okrese Prievidza bol zasnamenaný výskyt 129 druhov vtákov z nasledovných radov: bocianotvaré (*Ciconiformes*), potápkotvaré (*Podicipediformes*), dažd'ovníkotvaré (*Apodiformes*), sokolotvaré (*Falconiformes*), kurotvaré (*Galliformes*), kulíkotvaré (*Charadriiformes*), holubotvaré (*Columbiformes*), husotvaré (*Anseriformes*), lelкотvaré (*Caprimulgiformes*), potápkotvaré (*Podicipediformes*), krakľotvaré (*Coraciiformes*), d'atlotvaré (*Piciformes*), kukučkotvaré (*Cuculiformes*) a vrabcotvaré (*Passeriformes*). Podľa stupňa ohrozenosti zaraďujeme 7 druhov do kategórie ohrozené, 9 do kategórie zraniteľné a 26 do kategórie menej ohrozené druhy.

Tabuľka 5 Okres Prievidza

P.č.	Druh	Vyhláška č. 24/2003		Príloha dohovoru/smernica						Ohro- zenie
		§§	§	AE	BE	BI	BO	HD	W	
1	Accipiter gentilis	NA			2		2		2	LR
2	Actitis hypoleucos	NA	NA	1	2		2			LRcd
3	Aegithalos caudatus	NA			2					
4	Alauda arvensis	NA	NA		3					
5	Alcedo atthis	EU	EU		2	1				LR
6	Anas acuta	NA	NA	1	3		2		3	EN
7	Anas clypeata	NA	NA	1	3		2		3	EN
8	Anas crecca	NA	NA	1	2		2		3	VU
9	Anas platyrhynchos	NA	NA	1	3		2			
10	Anas querquedula	NA	NA	1	3		2		3	LR
11	Anthus trivialis	NA			2					
12	Apus apus	NA			3					
13	Aquila heliaca	EU	EU		2	1	1		1	VU
14	Aquila chrysaetos	EU	EU		2	1	2		2	VU
15	Aquila pomarina	EU	EU		2	1	2		2	
16	Ardea cinerea	NA	NA		3					LR
17	Asio otus	NA			2				2	
18	Aythya ferina	NA	NA	1	3		2			
19	Aythya fuligula	NA	NA	1	3		2			
20	Aythya nyroca	EU	EU	1	3	1	1		3	EN

21	Bonasa bonasia	EU	EU							LR
22	Bubo bubo	EU	EU		2	1			2	LR
23	Buteo buteo	NA			2		2		2	LR
24	Caprimulgus europaeus	EU	EU		2	1				
25	Carduelis cannabina	NA			2					
26	Carduelis carduelis	NA			2					
27	Carduelis spinus	NA			2					
28	Certhia familiaris	NA			2					
29	Ciconia ciconia	EU	EU	1	2	1	2			LR
30	Ciconia nigra	EU	EU	1	2	1	2		2	LR
31	Cinclus cinclus	NA			2					LR
32	Circus aeruginosus	EU	EU		2	1	2		2	LR
33	Circus pygargus	EU	EU		2	1	2		2	VU
34	Coccothraustes coccothraustes	NA			2					
35	Columba oenas	NA			3					LR
36	Corvus corax	NA			3					
37	Coturnix coturnix	NA	NA		3		2			LR
38	Crex crex	EU	EU		2	1	2			LR
39	Cuculus canorus	NA			3			2		
40	Cygnus olor	NA	NA	1	3		2			
41	Delichon urbica	NA			2					
42	Dendrocopos leucotos	EU	EU		2	1				LR
43	Dendrocopos major	NA			2					
44	Dendrocopos medius	EU	EU		2	1				
45	Dendrocopos syriacus	EU	EU		2	1				
46	Dryocopus martius	EU	EU		2	1				
47	Egretta alba	EU	EU							EN
48	Egretta garzetta	EU	EU		2	1			3	EN
49	Emberiza citrinella	NA			2					
50	Erithacus rubecula	NA			2		2			
51	Falco peregrinus	EU	EU		2	1	2		1	EN
52	Falco tinnunculus	NA			2		2		2	LR
53	Ficedula albicollis	EU	EU		2	1	2			
54	Ficedula hypoleuca	NA			2		2			
55	Ficedula parva	EU	EU		2	1	2			
56	Fringilla coelebs	NA			3					
57	Fulica atra	NA	NA		3					
58	Gallinago gallinago	NA	NA	1	3		2			LR
59	Gallinula chloropus	NA	NA		3					
60	Hirundo rustica	NA			2					
61	Charadrius dubius	NA	NA	1	2		2			LR
62	Chlidonias niger	EU		1	2	1	2			VU
63	Ixobrychus minutus	EU		1	2	1	2			VU
64	Jynx torquilla	NA			2					
65	Lanius collurio	EU			2	1				

66	<i>Lanius excubitor</i>	NA			2					LR
67	<i>Larus ridibundus</i>	NA			3					
68	<i>Limosa limosa</i>	NA		1	3		2			EN
69	<i>Locustella fluviatilis</i>	NA			2		2			
70	<i>Loxia curvirostra</i>	NA			2					
71	<i>Luscinia megarhynchos</i>	NA			2		2			
72	<i>Merops apiaster</i>	NA	NA		2		2			LR
73	<i>Motacilla alba</i>	NA			2					
74	<i>Motacilla cinerea</i>	NA			2					
75	<i>Muscicapa striata</i>	NA	NA		2		2	4		
76	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NA			2					
77	<i>Oenanthe oenanthe</i>	NA			2		2			
78	<i>Oriolus oriolus</i>	NA			2					
79	<i>Parus ater</i>	NA			2					
80	<i>Parus caeruleus</i>	NA			2					
81	<i>Parus cristatus</i>	NA			2					
82	<i>Parus major</i>	NA			2					
83	<i>Parus palustris</i>	NA			2					
84	<i>Passer montanus</i>	NA			3					
85	<i>Pernis apivorus</i>	EU	EU		2	1	2		2	LR
86	<i>Phoenicurus ochruros</i>	NA			2		2			
87	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	NA	NA		2		2			
88	<i>Phylloscopus collybita</i>	NA			2		2			
89	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NA			2		2			
90	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	NA			2		2			
91	<i>Phylloscopus trochilus</i>	NA			2		2			
92	<i>Picoides tridactylus</i>	EU	EU		2	1				
93	<i>Picus canus</i>	EU	EU		2	1				
94	<i>Picus viridis</i>	NA			2					
95	<i>Podiceps cristatus</i>	NA	NA		3					
96	<i>Podiceps nigricollis</i>	NA	NA		2					LR
97	<i>Porzana parva</i>	EU	EU	1	2	1	2			LR
98	<i>Prunella modularis</i>	NA			2					
99	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	NA			3					
100	<i>Rallus aquaticus</i>	NA	NA		3					
101	<i>Regulus ignicapillus</i>	NA			2		2			
102	<i>Regulus regulus</i>	NA			2		2			
103	<i>Riparia riparia</i>	NA	NA		2					
104	<i>Saxicola rubetra</i>	NA			2		2			
105	<i>Saxicola torquata</i>	NA	NA		2		2			
106	<i>Scolopax rusticola</i>	NA	NA		3		2			LR
107	<i>Sitta europaea</i>	NA			2					
108	<i>Streptopelia turtur</i>	NA	NA		3				3	
109	<i>Sylvia atricapilla</i>	NA			2		2			
110	<i>Sylvia communis</i>	NA			2		2			

111	<i>Sylvia curruca</i>	NA			2		2			
112	<i>Sylvia nisoria</i>	EU	EU		2	1	2			
113	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	NA	NA		2					
114	<i>Tringa glareola</i>	EU	EU	1	2	1	3			
115	<i>Tringa nebularia</i>	NA	NA	1	3		3			
116	<i>Tringa ochropus</i>	NA	NA	1	2		3			
117	<i>Tringa stagnatilis</i>	NA	NA	1	2		3			
118	<i>Tringa totanus</i>	NA		1	3		3			VU
119	<i>Troglodytes troglodytes</i>	NA			2					
120	<i>Turdus merula</i>	NA			3		2			
121	<i>Turdus philomelos</i>	NA			3		2			
122	<i>Turdus pilaris</i>	NA			3		2			
123	<i>Turdus viscivorus</i>	NA			3		2			
124	<i>Tyto alba</i>	NA			2				2	VU
125	<i>Upupa epops</i>	NA	NA		2					VU
126	<i>Vanellus vanellus</i>	NA	NA	1	3		2			LR

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V rámci druhovej ochrany, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou územnej ochrany je na území okresu Topoľčany zaznamenaný výskyt 15 druhov chránených vtákov z radov sokolotvaré (*Falconiformes*), krakľotvaré (*Coraciiformes*), d'atlotvaré (*Piciformes*), vrabcotvaré (*Passeriformes*) a potápkotvaré (*Podicipediformes*). Do kategórie zraniteľné druhy patrí len dudok chochlatý (*Upupa epops*) a orol kráľovský (*Aquila heliaca*). Podľa Sedláčka (1988) dôvodom ohrozenia orla kráľovského je hlavne vyrušovanie v oblastiach hniezdenia, vykrádanie hniezd a ilegálny obchod. Príčiny znižovania stavu početnosti dudka chocholátého dosiaľ nie sú známe a na základe môjho pátrania v literatúre súhlasím s týmto názorom.

Tabuľka 6 Okres Topoľčany

P.č.	Druh	Vyhláška č.24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	RL
1	<i>Accipiter nisus</i>	NA			2		2	2	
2	<i>Alcedo atthis</i>	EU	EU		2	1			
3	<i>Aquila heliaca</i>	EU	EU		2	1	1	1	VU
4	<i>Ciconia ciconia</i>	EU	EU	1	2	1	2		
5	<i>Circus aeruginosus</i>	EU	EU		2	1	2	2	
6	<i>Dendrocopos syriacus</i>	EU	EU		2	1			

7	Falco tinnunculus	NA			2		2	2	
8	Ficedula parva	EU	EU		2	1	2		
9	Locustella fluviatilis	NA			2		2		
10	Nucifraga caryocatactes	NA			2				
11	Podiceps cristatus	NA	NA		3				
12	Pyrrhula pyrrhula	NA			3				
13	Sylvia nisoria	EU	EU		2	1	2		
14	Tachybaptus ruficollis	NA	NA		2				
15	Upupa epops	NA	NA		2				VU

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V tabuľke 7 je uvedený zoznam druhov vtákov vyskytujúcich sa v okrese Žarnovica. V tejto lokalite bolo celkovo zistených 50 druhov vtákov z radov : bocianotvaré (*Ciconiformes*), sokolotvaré (*Falconiformes*), žeriavotvaré (*Gruiformes*), holubotvaré (*Columbiformes*), husotvaré (*Anseriformes*), lelkotvaré (*Caprimulgiformes*), d'atlotvaré (*Piciformes*), kukučkotvaré (*Cuculiformes*) a vrabcotvaré (*Passeriformes*). Podľa Červeného zoznamu Svetového zväzu ochrany (2006) patrí k zraniteľným druhom v tejto oblasti len chrapkáč poľný (*Crex crex*) a do kategórie menej ohrozených druhov je zaradených 6 druhov. Hume (2004) považuje za hlavnú príčinu ohrozenia chrapkáča poľného (*Crex crex*) intenzifikáciu lesného hospodárstva a poľnohospodárstva. Z hľadiska poľnohospodárstva je potrebné zabezpečiť podmienky prežitia druhov vtáctva poľnohospodárskej krajiny. Škody spôsobujú predovšetkým nevhodné spôsoby hospodárenia, hlavne termíny kosby v čase hniezdenia jednotlivých druhov, ale aj zmena poľnohospodárskych kultúr (strata biotopov).

Tabuľka 7 Okres Žarnovica

P.č.	Druh	Vyhláška č.24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	
1	Accipiter gentilis	NA			2		2	2	LR
2	Accipiter nisus	NA			2		2	2	LR
3	Aegithalos caudatus	NA			2				
4	Anthus trivialis	NA			2				
5	Aquila pomarina	EU	EU		2	1	2	2	
6	Bonasa bonasia	EU	EU						LR
7	Buteo buteo	NA			2		2	2	LR
8	Carduelis carduelis	NA			2				
9	Ciconia nigra	EU	EU	1	2	1	2	2	LR
10	Cinclus cinclus	NA			2				LR
11	Coccothraustes coccothraustes	NA			2				

12	<i>Columba oenas</i>	NA			3				
12	<i>Corvus corax</i>	NA			3				
13	<i>Crex crex</i>	EU	EU		2	1	2		VU
14	<i>Cuculus canorus</i>	NA			3				
15	<i>Dendrocopos major</i>	NA			2				
16	<i>Dryocopus martius</i>	EU	EU		2	1			
17	<i>Emberiza citrinella</i>	NA			2				
18	<i>Erithacus rubecula</i>	NA			2		2		
19	<i>Ficedula albicollis</i>	EU	EU		2	1	2		
20	<i>Fringilla coelebs</i>	NA			3				
21	<i>Lanius collureo</i>	NA	EU		2	1			
22	<i>Locustella fluviatilis</i>	NA			2		2		
23	<i>Motacilla alba</i>	NA			2				
24	<i>Motacilla cinerea</i>	NA			2				
25	<i>Muscicapa striata</i>	NA	NA		2		2		
26	<i>Parus ater</i>	NA			2				
27	<i>Parus caeruleus</i>	NA			2				
28	<i>Parus cristatus</i>	NA			2				
29	<i>Parus major</i>	NA			2				
30	<i>Parus palustris</i>	NA			2				
31	<i>Phoenicurus ochruros</i>	NA			2		2		
32	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	NA	NA		2		2		
33	<i>Phylloscopus collybita</i>	NA			2		2		
34	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NA			2		2		
35	<i>Phylloscopus trochilus</i>	NA			2		2		
36	<i>Picus canus</i>	EU	EU		2	1			
37	<i>Picus viridis</i>	NA			2				
38	<i>Prunella modularis</i>	NA			2				
39	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	NA			3				
40	<i>Regulus regulus</i>	NA			2		2		
41	<i>Saxicola torquata</i>	NA	NA		2		2		
42	<i>Sitta europaea</i>	NA			2				
43	<i>Sylvia atricapilla</i>	NA			2		2		
44	<i>Sylvia communis</i>	NA			2		2		
45	<i>Sylvia curruca</i>	NA			2		2		
46	<i>Troglodytes troglodytes</i>	NA			2				
47	<i>Turdus merula</i>	NA			3		2		
48	<i>Turdus philomelos</i>	NA			3		2		
49	<i>Turdus pilaris</i>	NA			3		2		
50	<i>Turdus viscivorus</i>	NA			3		2		

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

V okrese Zlaté Moravce bolo celkovo zistených 95 druhov vtákov z radov sokolotvaré (*Falconiformes*), bocianotvaré (*Ciconiiformes*), krakľotvaré (*Coraciiformes*), holubotvaré (*Columbiformes*), d'atlotvaré (*Piciformes*), dažďovníkotvaré (*Apodiformes*), kukučkotvaré

(*Cuculiformes*) a vrabcotvaré (*Passeriformes*). V tejto oblasti patrí do kategórie ohrozených druhov len volavka biela (*Egretta alba*), čo nám potvrdzuje aj (Krištín a kol., 2001). Ďalej je 19 druhov zaradených do kategórie menej ohrozený druh a 1 do kategórie zraniteľný druh.

Tabuľka 8 Okres Zlaté Moravce

P.č.	Druh	Vyhláška č. 24/2003		Príloha dohovoru/smernica					Ohrozenie
		§	§§	AE	BE	BI	BO	W	
1	<i>Accipiter gentilis</i>	NA					2	2	LR
2	<i>Accipiter nisus</i>	NA					2	2	LR
3	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	NA					2		
4	<i>Acrocephalus palustris</i>	NA					2		
5	<i>Aegithalos caudatus</i>	NA							
6	<i>Alauda arvensis</i>	NA	NA		3				
7	<i>Alcedo atthis</i>	EU	EU		2	1			LR
8	<i>Anas platyrhynchos</i>	NA	NA	1	3		2		
9	<i>Anthus pratensis</i>	NA			2				
10	<i>Anthus trivialis</i>	NA			2				
11	<i>Apus apus</i>	NA			3				
12	<i>Ardea cinerea</i>	NA	NA		3				LR
13	<i>Asio otus</i>	NA			2			2	
14	<i>Buteo buteo</i>	NA			2		2	2	LR
15	<i>Buteo lagopus</i>	NA			2		2	2	LR
16	<i>Carduelis cannabina</i>	NA			2				
17	<i>Carduelis carduelis</i>	NA			2				
18	<i>Carduelis spinus</i>	NA			2				
19	<i>Certhia brachydactyla</i>	NA			2				
20	<i>Certhia familiaris</i>	NA			2				
21	<i>Ciconia ciconia</i>	EU	EU	1	2	1	2		LR
22	<i>Ciconia nigra</i>	EU	EU	1	2	1	2	2	LR
23	<i>Circus aeruginosus</i>	EU	EU		2	1	2	2	LR
24	<i>Circus cyaneus</i>	EU	EU		2	1	2	2	
25	<i>Circus pygargus</i>	EU	EU		2	1	2	2	VU
26	<i>Coccythraustes coccythraustes</i>	NA			2				
27	<i>Columba oenas</i>	NA			3				LR
28	<i>Corvus corax</i>	NA			3				
29	<i>Coturnix coturnix</i>	NA	NA		3		2		LR
30	<i>Cuculus canorus</i>	NA			3				
31	<i>Delichon urbica</i>	NA			2				
32	<i>Dendrocopos leucotos</i>	EU	EU		2	1			LR
33	<i>Dendrocopos major</i>	NA			2				
34	<i>Dendrocopos minor</i>	NA			2				

35	<i>Dryocopus martius</i>	EU	EU		2	1			
36	<i>Egretta alba</i>	EU	EU						EN
37	<i>Emberiza citrinella</i>	NA			2				
38	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NA			2				
39	<i>Erithacus rubecula</i>	NA			2		2		
40	<i>Falco subbuteo</i>	NA			2		2	2	LR
41	<i>Falco tinnunculus</i>	NA			2		2	2	LR
42	<i>Ficedula albicollis</i>	EU	EU		2	1	2		
43	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NA			2		2		
44	<i>Ficedula parva</i>	EU	EU		2	1	2		
45	<i>Fringilla coelebs</i>	NA			3				
46	<i>Fringilla montifringilla</i>	NA			3				
47	<i>Hippolais icterina</i>	NA			2		2		
48	<i>Hirundo rustica</i>	NA			2				
49	<i>Chloris chloris</i>				2				
50	<i>Jynx torquilla</i>	NA	NA		2				
51	<i>Lanius collurio</i>	EU	EU		2	1			
52	<i>Lanius excubitor</i>	NA	NA		2				LR
53	<i>Larus canus</i>	NA	NA		3				
54	<i>Larus ridibundus</i>	NA			3				
55	<i>Locustella fluviatilis</i>	NA			2		2		
56	<i>Locustella luscinioides</i>	NA			2		2		LR
57	<i>Locustella naevia</i>	NA			2		2		
58	<i>Lullula arborea</i>	EU	EU		3	1			
59	<i>Luscinia megarhynchos</i>	NA			2		2		
60	<i>Motacilla alba</i>	NA			2				
61	<i>Motacilla cinerea</i>	NA			2				
62	<i>Motacilla flava</i>	NA			2				
63	<i>Muscicapa striata</i>	NA	NA		2		2		
64	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NA			2				
65	<i>Oriolus oriolus</i>	NA			2				
66	<i>Parus caeruleus</i>	NA			2				
67	<i>Parus major</i>	NA			2				
68	<i>Parus palustris</i>	NA			2				
69	<i>Passer montanus</i>	NA			3				
70	<i>Perdix perdix</i>	NA			3				LR
71	<i>Pernis apivorus</i>	EU	EU		2	1	2	2	LR
72	<i>Phoenicurus ochruros</i>	NA			2		2		
73	<i>Phylloscopus collybita</i>	NA			2		2		
74	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	NA			2		2		
75	<i>Phylloscopus trochilus</i>	NA			2		2		
76	<i>Picus canus</i>	EU	EU		2	1			
77	<i>Picus viridis</i>	NA			2				
78	<i>Prunella modularis</i>	NA			2				
79	<i>Riparia riparia</i>	NA	NA		2				

80	<i>Saxicola torquata</i>	NA	NA		2		2		
81	<i>Sitta europaea</i>	NA			2				
82	<i>Streptopelia decaocto</i>	NA			3				
83	<i>Streptopelia turtur</i>	NA	NA		3			3	
84	<i>Strix aluco</i>	NA			2			2	
85	<i>Sylvia atricapilla</i>	NA			2		2		
86	<i>Sylvia borin</i>	NA			2		2		
87	<i>Sylvia communis</i>	NA			2		2		
88	<i>Sylvia curruca</i>	NA			2		2		
89	<i>Sylvia nisoria</i>	EU	EU		2		2		
90	<i>Troglodytes troglodytes</i>	NA			2				
91	<i>Turdus merula</i>	NA			3		2		
92	<i>Turdus philomelos</i>	NA			3		2		
93	<i>Turdus pilaris</i>	NA			3		2		
94	<i>Turdus viscivorus</i>	NA			3		2		
95	<i>Vanellus vanellus</i>	NA	NA		3		2		LR

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)

Tabuľka 9 Celkové zhodnotenie ornitofauny podľa súčasnej legislatívy SR, medzinárodných dohovorov a smerníc

Okres	Vyhláška č.24/2003		Príloha dohovoru/smernica						Ohro zenie
	§	§§	AE	BE	BI	BO	HD	W	RL
Bánovce nad Bebravou	54	17	1	53	12	22	-	7	9
Levice	7	7	2	8	6	6	-	2	2
Nitra	169	81	30	161	33	81	-	23	49
Partizánske	40	26	2	39	10	17	-	11	12
Prievidza	129	60	24	127	29	58	2	21	42
Topoľčany	15	10	1	15	7	8	-	4	2
Žarnovica	50	11	1	49	7	24	-	5	7
Zlaté Moravce	94	28	3	91	14	41	-	14	21

5 NÁVRH NA VYUŽITIE VÝSLEDKOV

Zámerom tejto práce bolo podať štúdiu druhovej skladby vtáctva rozdelenej do jednotlivých administratívnych celkov, ktoré spadajú pod Správu Chránenej krajinej oblasti Ponitrie. Živočíšstvo CHKO Ponitrie je druhovo veľmi pestré, charakteristické výskytom veľkého množstva vzácných a chránených druhov vtákov. Svojou jedinečnosťou si vyžaduje našu zvýšenú ochranu k zachovaniu biologickej diverzity v CHKO Ponitrie.

Nakoľko priority pre ochranu zložiek biologickej diverzity sa určujú na základe ich stavu, je prvoradá ich identifikácia a následne sledovanie procesov podieľajúcich sa na zmene jej stavu. Identifikácie zložiek biologickej diverzity, kontrola negatívnych procesov, ktoré sa podieľajú na jej ovplyvňovaní, patria k základným cieľom v národnej stratégii ochrany biodiverzity na Slovensku. Vyplýva z toho, že komplexné biologické a ekologické inventarizácie sú jednou zo základných metód získavania poznatkov využiteľných na jej ochranu. Z tohoto dôvodu považujem za potrebné pokračovať v začatej inventarizácii ornitofauny územi CHKO Ponitrie.

Diplomová práca by mohla byť využitá aj ako informačný materiál pre organizácií zaoberajúce sa ochranou prírody: Štátna ochrana prírody SR (ŠOP SR) Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP) a pre Spoločnosť pre ochranu vtáctva na Slovensku (SOVS).

6 ZÁVER

Chránená krajinná oblasť Ponitrie bola vyhlásená v roku 1985 Vyhláškou Ministerstva kultúry SSR 58/85 Zb.z. Dôvodom vyhlásenia tohto územia za veľkoplošné chránené územie bola ochrana jedinečných prírodných a estetických hodnôt zoskupených na vymedzenom území pred narastajúcim antropickým tlakom. Chránená krajinná oblasť Ponitrie zasahuje do siedmich okresov (Nitra, Partizánske, Bánovce nad Bebravou, Topoľčany, Prievidza, Zlaté Moravce, Žarnovica, Žiar nad Hronom), troch krajov a zaberá časti dvoch orografických celkov Tríbeča a Vtáčnika s celkovou rozlohou 37 665 ha. V chránenej krajinej oblasti Ponitrie sa nachádza 11 národných prírodných rezervácií, 27 prírodných rezervácií, 14 prírodných pamiatok a 38 chránených areálov.

Živočíšstvo CHKO Ponitrie je druhovo veľmi pestré, charakteristické výskytom veľkého množstva vzácných a chránených druhov. Štruktúra ekosystémov podmieňuje hlavne skladbu ornitocenóz CHKO Ponitrie. Celkovo bol v tejto oblasti zaznamenaný výskyt 560 druhov vtákov, pričom v jednotlivých okresoch sa vyskytuje aj časť rovnakých druhov. V okrese Bánovce nad Bebravou bolo pozorovaných 54 druhov vtákov, v okrese Levice 8 druhov, v okrese Partizánske 40 druhov, v okrese Topoľčany 15 druhov, v okrese Prievidza 129 druhov, v okrese Žarnovica 50 druhov, v okrese Nitra 169 druhov a v okrese Zlaté Moravce 95 druhov. Z týchto druhov je zaradený 1 druh do červeného zoznamu v kategórii CR (kriticky ohrozené), 13 druhov v kategórii EN (ohrozené), 23 druhov v kategórii VU (zraniteľné) a 103 druhov v kategórii LR (menej ohrozené) a niektoré ďalšie druhy v ostatných kategóriách.

Poznatky o faune na území CHKO Ponitrie boli zhromažďované a uložené v databáze, ktorá je súčasťou Informačného systému taxónov a biotopov (ISTB) Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky. Na mieru bol vytvorený softwer na racionálny spôsob zberu, ukladania a lokalizácie faunistických údajov F-ZOO, ktorý položil základ dnešného Informačného systému taxónov a biotopov. V ňom sú integrované v príslušnej štruktúre informácie o taxóne a jeho lokalizácii. Jednotlivé údaje databázy avifauny boli získané výpisom existujúcich údajov z literárnych zdrojov a vlastnými údajmi získanými v teréne. Zoznamy druhov vtákov uvedené vo výsledkoch predloženej diplomovej práce predstavujú kvalitu a kvantitu databázy avifauny údajmi zapísanými k roku 2008.

7 ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- AMBROS, M. 2004. *Zákonom chránené a pôvodné druhy živočíchov Slovenska významné z hľadiska medzinárodných dohovorov a smernice evidované v databáze fauny chránenej krajinej oblasti Ponitrie*. In: Rosalia. Nitra, roč. 17, 2004, s. 181 – 211.
- AMBROS, M. – ELIÁŠ, P. 1986. *Mapovanie rozšírenia rastlín a živočíchov v CHKO Ponitie*. In: Rosalia. Nitra, roč. 3, 1986, s. 273 – 297.
- AMBROS, M. – BALÁŽ, I. 1999. *Poznámky k využitiu dát z databázy F – ZOO a F- FYTO, ako atribútov pre GIS v dokumentoch ochrany prírody*. In: Rosalia. Nitra, roč. 14, 1999, s. 215-216.
- BABČÁNOVÁ, V. a kol. 1981. *Tríbeč, Pohronský Inovec, turistický sprievodca*. Bratislava: STV Šport, s. 15.
- BRTEK, E. a kol. 2001. *Veľká kniha živočíchov*. vyd. Bratislava : Príroda, 2001. s. 232 – 296, ISBN 80-07-00862-4
- ČAPUTA, A. a kol. 1982. *Atlas chránených živočíchov Slovensky*. vyd. Bratislava: Obzor, 1982. s. 378, ISBN 80-07-01084-X
- GAISLER, J. - ZIMA, J. 2007. *Zoologie obratlovců*. vyd. Praha: Nakladateľstvo Academica, 2007. s. 431 – 514, ISBN 978-80-200-1484-9
- GÁBRIŠ, E. a kol. 1998. *Ochrana a tvorba životného prostredia v poľnohospodárstve*. Nitra: SPU v Nitre, 1998. s. 15 -19.
- HARVANČÍK, S. 2007. *VVÚ Tríbeč*. In *Vtáky – Jar 2007*. roč. 2, č. 1, 2007. s. 19, ISSN 1336-9962
- HUME, R. 2004. *Vtáky Európy*. vyd. Bratislava: Ikar, 2004. 448 s. ISBN 80-551-0721-1
- KLINDA, J. 2000. *Terminologický slovník enviromentalistiky*. Bratislava : Ministerstvo životného prostredia, 2000. 764 s. ISBN 80-88833-22-1

- KLINDA, J. - LIESKOVSKÁ, Z. 2002. *Správa o stave životného prostredia Slovenskej republiky v roku 2002*. vyd. Bratislava : Ministerstvo životného prostredia SR, 2003. s. 248, ISBN 80-88833-38-8
- KOLLÁR, D. – LACIKA, J. 2003. *Nitra a okolie*. vyd. Bratislava: DAJAMA, 2003. 142 s. ISBN 80-88975-53-0.
- KRIŠTÍN, A. 1987. *K výskytu suchozemských stavovcov Nitry a blízkeho okolia*. In: Rosalia 3. Nitra: Správa CHKO Ponitrie, 1987. s. 257-271.
- KRIŠTÍN, A. a kol. 2001. *Červený zoznam vtákov (Aves) Slovenska*. In: Baláž, D.- Marhold, K.- Urban, P. (eds): *Červený zoznam rastlín a živočíchov Slovenska. Ochrana prírody*, s. 150–153.
- LÁTEČKA, M. – MUCHOVÁ, Z. 2005. *Pozemkové úpravy a cesty*. vyd. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita, 2005. 193 s, ISBN 80-8069-561-X
- MADERIČ, B. 1989. *Výskyt dravých vtákov v CHKO Ponitrie a návrh opatrení na ich ochranu*: diplomová práca. Nitra: SPU. 1989. s. 20-25.
- MAIZLAN, O. – GLVÁČ, M. 2002. *Zoológia*. vyd. Bratislava, 2002. s.245-252, ISBN 80-968535-4-6
- NOSKOVIČ, J. a kol. 2007. *Ochrana a tvorba životného prostredia*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2007. 141 s. ISBN 80-8069-394-3
- PAPÁČEK, M. a kol. 2000. *Zoologie*. Vyd. Scienta, Praha. 2000. s. 152-173. ISBN 80-7183-203-0
- PETŘVALSKÝ, V. a kol. 2009. *Zoológia*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2009. s. 90 – 114. ISBN 978 – 80-552-0174-0
- RUSŇÁKOVÁ, A. – ĎUREČKOVÁ, E. 2002. *Maloplošné chránené územia v pôsobnosti Správy Chránenej krajiny oblasti Ponitrie*. In: Rosalia. Nitra, roč. 16, 2002. s. 185-215. ISBN 80-900489-6-X
- SAUER, F. 2003. *Vtáky lesov, lúk a polí*. vyd. Bratislava: Ikar. 2003. 287 s. ISBN 80-7118-179-X

SEDLÁČEK, K. a kol. 1988. *Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČSSR. Ptáci*. 1 vyd. Praha: Státní zemědělské nakladatelství 1988. 175 s.

STREĎANSKÝ, J. a kol. 2005. *Hodnotenie kvality životného prostredia*. 1. vyd. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2005. 159 s. ISBN 80-8069-625-X

TESÁK, M. – VOLOŠČUK, I. – JANUTA, D. 1989. *Krásky a vzácnosti slovenskej prírody*. vyd. Martin: Osveta, n. p., 1989. 288 s.

Smernicou Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúcich vtákov z 2. apríla 1979 (tzv. Smernica o vtákoch) .

Smernicou Rady č. 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín z 21. mája 1992 (tzv. Smernica o biotopoch).

Vyhláška č. 24/2003 Z.z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky z 9. januára 2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny.

Zákon č. 17/1992 Zb. z. o životnom prostredí z 5. decembra 1991.

Zákon č. 300/2005 Zb.z. trestný zákon z 20. mája 2005.

Zákon č. 543/2002 Zb. z. o ochrane prírody a krajiny z 25. júna 2002.

http://www.daphne.sk/daphne_research_fin.sk.htm, 2010

<http://www.sopsr.sk/old-istb/klienti/chko.php>, 2010

<http://www.uzemia.enviroportal.sk>, 2010

<http://www.portal.gov.sk>, 2010

<http://www.sazp.sk>, 2010

<http://www.sopsr.sk/natur>, 2010

<http://uzemia.enviroportal.sk/about>, 2010

<http://www.enviro.gov.sk/servlets/files/8466>, 2010

<http://enviroportal.sk/dohovory/dohovory-temy.php?tema=5>, 2010

<http://uzemia.enviroportal.sk/main/detail/cislo/1139>, 2010

PRÍLOHY

Tabuľka 10 Zoznam druhov vtákov vyskytujúcich sa v CHKO Ponitrie

P.č.	Vedecký názov	Slovenský názov
1	<i>Accipiter gentilis</i>	jastrab veľký
2	<i>Accipiter nisus</i>	jastrab krahulec
3	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	trsteniarik veľký
4	<i>Acrocephalus palustris</i>	trsteniarik obyčajný
5	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	trsteniarik bahenný
6	<i>Actitis hypoleucos</i>	kalužiačik malý
7	<i>Aegithalos caudatus</i>	mlynárka dlhochvostá
8	<i>Alauda arvensis</i>	škovránok poľný
9	<i>Alcedo atthis</i>	rybárik obyčajný
10	<i>Anas acuta</i>	kačica ostrochvostá
11	<i>Anas clypeata</i>	kačica lyžičiarka
12	<i>Anas crecca</i>	kačica chrapka
13	<i>Anas penelope</i>	kačica hvizdárka
14	<i>Anas platyrhynchos</i>	kačica divá
15	<i>Anas querquedula</i>	kačica chrapačka
16	<i>Anas strepera</i>	kačica chriplávka
17	<i>Anser anser</i>	hus divá
18	<i>Anser fabalis</i>	hus siatinná
19	<i>Anthus campestris</i>	ľabtuška poľná
20	<i>Anthus pratensis</i>	ľabtuška lúčna
21	<i>Anthus trivialis</i>	ľabtuška hôrna
22	<i>Apus apus</i>	dážďovník obyčajný
23	<i>Aquila heliaca</i>	orol kráľovský
24	<i>Aquila chrysaetos</i>	orol skalný
25	<i>Aquila pomarina</i>	orol krikľavý
26	<i>Ardea cinerea</i>	volavka popolavá
27	<i>Asio otus</i>	myšiarka ušatá
28	<i>Athene noctua</i>	kuvik obyčajný
29	<i>Aythya ferina</i>	chochlačka sivá
30	<i>Aythya fuligula</i>	chochlačka vrkočatá
31	<i>Aythya nyroca</i>	chochlačka bielooká
32	<i>Bombycilla garrulus</i>	chochláč severský
33	<i>Bonasa bonasia</i>	jarabica lesná
34	<i>Bubo bubo</i>	výr skalný
35	<i>Bucephala clangula</i>	hlaholka obyčajná
36	<i>Burhinus oedicnemus</i>	ležiak obyčajný
37	<i>Buteo buteo</i>	myšiak hôrny
38	<i>Buteo lagopus</i>	myšiak severský
39	<i>Calamodius melanopogon</i>	trsteniarik riškový

40	<i>Calidris alpina</i>	pobrežník obyčajný
41	<i>Calidris minuta</i>	pobrežník malý
42	<i>Caprimulgus europaeus</i>	lelek obyčajný
43	<i>Carduelis cannabina</i>	stehlík konôpkár
44	<i>Carduelis carduelis</i>	stehlík obyčajný
45	<i>Carduelis flammea</i>	stehlík čečetavý
46	<i>Carduelis flavirostris</i>	stehlík horský
47	<i>Carduelis spinus</i>	stehlík čížavý
48	<i>Certhia brachydactyla</i>	kôrovník krátkoprstý
49	<i>Certhia familiaris</i>	kôrovník dlhoprstý
50	<i>Ciconia ciconia</i>	bocian biely
51	<i>Ciconia nigra</i>	bocian čierny
52	<i>Cinclus cinclus</i>	vodnár obyčajný
53	<i>Circus aeruginosus</i>	kaňa močiarna
54	<i>Circus cyaneus</i>	kaňa sivá
55	<i>Circus pygargus</i>	kaňa popolavá
56	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	glezg obyčajný
57	<i>Columba oenas</i>	holub plúžik
58	<i>Corvus corax</i>	krkavec čierny
59	<i>Crex crex</i>	chrapkáč poľný
60	<i>Cuculus canorus</i>	kukučka obyčajná
61	<i>Cygnus olor</i>	labuť veľká
62	<i>Delichon urbica</i>	belorítka obyčajná
63	<i>Dendrocopos leucotos</i>	d'ateľ bielochrbtý
64	<i>Dendrocopos major</i>	d'ateľ veľký
65	<i>Dendrocopos medius</i>	d'ateľ prostredný
66	<i>Dendrocopos minor</i>	d'ateľ malý
67	<i>Dendrocopos syriacus</i>	d'ateľ hnedkavý
68	<i>Dryocopus martius</i>	tesár čierny
69	<i>Egretta alba</i>	beluša veľká
70	<i>Egretta garzetta</i>	beluša malá
71	<i>Emberiza citrinella</i>	strnádka obyčajná
72	<i>Emberiza schoeniclus</i>	strnádka trstinová
73	<i>Erithacus rubecula</i>	červienka obyčajná
74	<i>Falco cherrug</i>	sokol rároh
75	<i>Falco peregrinus</i>	sokol sťahovavý
76	<i>Falco subbuteo</i>	sokol lastovičiar
77	<i>Falco tinnunculus</i>	sokol myšiar
78	<i>Ficedula albicollis</i>	muchárik bielokrký
79	<i>Ficedula hypoleuca</i>	muchárik čiernohlavý
80	<i>Ficedula parva</i>	muchárik malý

81	<i>Fringilla coelebs</i>	pinka obyčajná
82	<i>Fringilla montifringilla</i>	pinka severská
83	<i>Fulica atra</i>	lyska čierna
84	<i>Galerida cristata</i>	pipíška chochlatá
85	<i>Gallinago gallinago</i>	močiarnica mekotavá
86	<i>Gallinula chloropus</i>	sliepočka vodná
87	<i>Hippolais icterina</i>	sedmohlások obyč.
88	<i>Hirundo rustica</i>	lastovička obyčajná
89	<i>Charadrius dubius</i>	kulík riečny
90	<i>Chlidonias leucopterus</i>	čorík bielokridly
91	<i>Chlidonias niger</i>	čorík čierny
92	<i>Chloris chloris</i>	zelenka obyčajná
93	<i>Ixobrychus minutus</i>	bučiačik obyčajný
94	<i>Jynx torquilla</i>	krutohlav obyčajný
95	<i>Lanius collurio</i>	strakoš obyčajný
96	<i>Lanius excubitor</i>	strakoš veľký
97	<i>Lanius minor</i>	strakoš kolesár
98	<i>Larus cachinnans</i>	čajka bielohlavá
99	<i>Larus canus</i>	čajka sivá
100	<i>Larus minutus</i>	čajka malá
101	<i>Larus ridibundus</i>	čajka smeživá
102	<i>Locustella fluviatilis</i>	svrčiak riečny
103	<i>Locustella luscinioides</i>	svrčiak slávikovitý
104	<i>Locustella naevia</i>	svrčiak zelenkavý
105	<i>Loxia curvirostra</i>	krivonos obyčajný
106	<i>Lullula arborea</i>	škovránok stromový
107	<i>Luscinia megarhynchos</i>	slávik obyčajný
108	<i>Mergus albellus</i>	potápač malý
109	<i>Mergus merganser</i>	potápač veľký
110	<i>Merops apiaster</i>	včelárík zlatý
111	<i>Motacilla alba</i>	trasochvost biely
112	<i>Motacilla cinerea</i>	trasochvost horský
113	<i>Motacilla flava</i>	trasochvost žltý
114	<i>Muscicapa striata</i>	muchár sivý
115	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	orešnica perlavá
116	<i>Oenanthe oenanthe</i>	skaljarik sivý
117	<i>Oriolus oriolus</i>	vlha obyčajná
118	<i>Parus ater</i>	sýkorka uhliarka
119	<i>Parus caeruleus</i>	sýkorka belasá
120	<i>Parus cristatus</i>	sýkorka chochlatá
121	<i>Parus major</i>	sýkorka veľká

122	<i>Parus palustris</i>	sýkorka hôrna
123	<i>Passer montanus</i>	vrabec poľný
124	<i>Perdix perdix</i>	jarabica poľná
125	<i>Pernis apivorus</i>	včelár obyčajný
126	<i>Phalacrocorax carbo</i>	kormorán veľký
127	<i>Philomachus pugnax</i>	bojovník bahenný
128	<i>Phoenicurus ochruros</i>	žltochvost domový
129	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	žltochvost hôrny
130	<i>Phylloscopus collybita</i>	kolibkárík čipčavý
131	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	kolibkárík sykavý
132	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	kolibkárík zelený
133	<i>Phylloscopus trochilus</i>	kolibkárík spevavý
134	<i>Picoides tridactylus</i>	d'ubník trojprstý
135	<i>Picus canus</i>	žlna sivá
136	<i>Picus viridis</i>	žlna zelená
137	<i>Plectrophenax nivalis</i>	snehuľa severská
138	<i>Podiceps auritus</i>	potápka ušatá
139	<i>Podiceps cristatus</i>	potápka chochlatá
140	<i>Podiceps nigricollis</i>	potápka čiernokrká
141	<i>Porzana parva</i>	chriašť malý
142	<i>Porzana porzana</i>	chriašť bodkovaný
143	<i>Prunella collaris</i>	vrchárka červenková
144	<i>Prunella modularis</i>	vrchárka modrá
145	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	hýľ obyčajný
146	<i>Rallus aquaticus</i>	chriašť vodný
147	<i>Regulus ignicapillus</i>	králik ohnivohlavý
148	<i>Regulus regulus</i>	králik zlatohlavý
149	<i>Remiz pendulinus</i>	kúdelníčka lužná
150	<i>Riparia riparia</i>	brehuľa obyčajná
151	<i>Saxicola rubetra</i>	přhl'aviar červenkastý
152	<i>Saxicola torquata</i>	přhl'aviar čiernohlavý
153	<i>Scolopax rusticola</i>	sluka hôrna
154	<i>Serinus serinus</i>	kanárik poľný
155	<i>Sitta europaea</i>	brhlík obyčajný
156	<i>Sterna hirundo</i>	rybár obyčajný
157	<i>Streptopelia decaocto</i>	hrdlička záhradná
158	<i>Streptopelia turtur</i>	hrdlička poľná
159	<i>Strix aluco</i>	sova obyčajná
160	<i>Sylvia atricapilla</i>	penica čiernohlavá
161	<i>Sylvia borin</i>	penica slávikovitá
162	<i>Sylvia communis</i>	penica obyčajná

163	<i>Sylvia curruca</i>	penica popolavá
164	<i>Sylvia nisoria</i>	penica jarabá
165	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	potápka malá
166	<i>Tetrao urogallus</i>	hlucháň obyčajný
167	<i>Tringa glareola</i>	kalužiak močiarny
168	<i>Tringa nebularia</i>	kalužiak sivý
169	<i>Tringa ochropus</i>	kalužiak perlavý
170	<i>Tringa stagnatilis</i>	kalužiak štíhly
171	<i>Tringa totanus</i>	kalužiak červenonohý
172	<i>Troglodytes troglodytes</i>	oriešok obyčajný
173	<i>Turdus iliacus</i>	drozd červenkastý
174	<i>Turdus merula</i>	drozd čierny
175	<i>Turdus philomelos</i>	drozd plavý
176	<i>Turdus pilaris</i>	drozd čvíkotavý
177	<i>Turdus viscivorus</i>	drozd trskotavý
178	<i>Tyto alba</i>	plamienka driemavá
179	<i>Upupa epops</i>	dudok obyčajný
180	<i>Vanellus vanellus</i>	cíbik chochlatý

(Správa CHKO Ponitrie, 2008)